اتباع الرسول

تالیف

ابو عبد الاحد عبد الرحیم مسلم دوست

Aghalibrary.com

المكاتب التعاونية للدعوة والإرشاد بالبديعة والصناعية الجديدة
تحت إشراف وزارة الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرشاد
ص.ب: ٢٤٩٣٢ الرياض ١١٤٥٦ - البديعة: تلفون ٤٣٣٠٨٨٨ (اربعة خطوط)
الصناعية: تلفون ٤٣٠٣٥٧٢ - فاكس ٤٣٠١١٢٢ المملكة العربية السعودية

اتباع الرّسول

تالیف

ابو عبدالاحد عبدالرحیم مسلم دوست

Download From: Aghalibrary.com

ح المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد بحائل ، ١٤١٨هـ

فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر

زينو ، محمد بن جميل

إتباع الرسول .- حائل.

١١٢ ص ؛ ١٢ × ١٧ سم

ردمك : ٦ - ٢ - ٩١٨٧ - ٩٩٦٠

(النص بلغة البشتو)

١ - السيرة النبوية أ - العنوان

ديوي ٢٣٩ ١٨ / ١٨٦٧

رقم الايداع ١٨٦٧ / ١٨

ردمك : ٦ - ٢ - ٩١٨٧ - ٩٩٦٠

مانكرلى

دكتاب نوم : اتباع الرسول

ليكونكى : ابوعبدالاحد عبدالرحيم مسلم دوست

خپرونكى : ادارة احياء الدعوة الاسلامية

تيراژ : ٥٠٠٠

نيټه : صفر ١٤٠٩ هـ ق - وزى ١٣٦٧

دوهم چاپ : ذوالحجه ١٤٠٩هـ

تيراژ : ٥٠٠٠

فهرست

گڼه	موضوع

۱- سریزه ۱
۲- اتباع الرسول قرآني حکم دی ٤
۳- د رسول الله صلی الله علیه وسلم اتباع د الله اتباع ده ۹
۴- د قیامت په ورځ به خلک د رسول الله نو د اتباع ارمان کوی ۱۸
۵- د رسول الله صلی الله علیه وسلم خلاف د عذاب او جهنم نه د ننوتو سبب دی ۲۰
۶- هغه څوک چه د رسول الله صلی الله علیه وسلم د اتباع څخه خلک منع کوی هغه منافق دی. ۲٤
۷- د رسول الله صلی الله علیه وسلم د سنتو مخالف مؤمن نه شی کیدای - ۲۵
۸- کوم عمل کی چه د رسول الله صلی الله علیه وسلم اتباع نه وی هغه باطل دی - ۲۷
۹- اتباع الرسول او د رسول الله صلی الله علیه وسلم صحابه ۳۲
۱۰- د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه وروسته د هیچا اتباع په مسلمانانو لازمه نه ده ٤۰
۱۱- د تقلید رد ٤۳
۱۲- د تقلید لغوی معنیٰ ٤۵

Download From: Aghalibrary.com

گڼه	موضوع	

۱۳- د تقلید اصطلاحي معنیٰ ۴۵

۱۴- تقلید کله شروع شو ۵۲

۱۵- د تقلید رد د سلف صالحینو غلورو اماما نو او نورو دامت د علماؤ د اقوالو په تائید ۶۶

۱۶- د اختلاف په وخت کې د حل لاره ۹۷

۱۷- د الله تعالیٰ او د پېغمبر د رسول صلی الله علیه وسلم د حکم په مقابل کې د رائې منل ګمراهي ده- ۱۰۲

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

ان الحمد لله نحمدهٗ و نستعينه و نستغفره و نعوذ بالله من شرور انفسنا و سيئآت أعمالنا من يهده الله فلا مضل له و من يضلل فلا هادی له و أشهد ان لا اله إلا الله وحده لا شريك له و أشهد ان محمدا عبده و رسوله.

"يَا اَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوْا رَبَّكُمُ الَّذِیْ خَلَقَكُمْ مِّنْ نَّفْسٍ وَّاحِدَةٍ وَّخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيْرًا وَّ نِسَاءً وَاتَّقُوا اللّٰهَ الَّذِیْ تَسَاءَلُوْنَ بِهٖ وَالْاَرْحَامَ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيْبًا".

"يَا اَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ حَقَّ تُقَاتِهٖ وَلَا تَمُوْتُنَّ اِلَّا وَاَنْتُمْ مُّسْلِمُوْنَ"

"يَا اَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَقُوْلُوْا قَوْلًا سَدِيْدًا يُّصْلِحْ لَكُمْ اَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوْبَكُمْ وَمَنْ يُّطِعِ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيْمًا".

اما بعد:

فان أصدق الحديث كتاب الله و خير الهدی هدی محمد صلی الله عليه وسلم و شر الامور محدثاتها و كل محدثة بدعة و كل

بدعة ضلالة وكل ضلالة في النار.

الله سبحانه و تعالیٰ چه کله آدم علیه السلام له جنت څخه را ښکته کاوه نو ورته یې وویل:

«قُلْنَا اهْبِطُوا مِنْهَا جَمِيعًا فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنْ تَبِعَ هُدَايَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ» سورة البقره - ۳۸-

«موږ وویل کوز شئ له جنت څخه ټول نوکه تاسو ته زما له لوري څه هدایت راغی نو هغه چا چه زما د هدایت تابعداري وکړه نه به په هغوی ویره وي او نه به غمجن کیږي»

په دې ایت کښې الله آدم علیه السلام او ټولو بنی آدمو ته داخبر ورکړی دی چه زه به هدایت رالیږم او د دې هدایت تابعدارو ته یې بشارت او زیری ورکړی دی. د هدایت په هکله د دې ایت په تفسیر کښې حافظ ابن کثیر په خپل تفسیر کښې داسې لیکي:

«قال ابوالعالیة الهدیٰ الأنبیاء والرّسل والبینات والبیان، و قال مقاتل بن حیان: الهدیٰ محمد صلّی الله علیه و سلّم وقال الحسن الهدیٰ القرآن» تفسیر ابن کثیر ص۸۳ ج ۱/۱

«ابوالعالیة ویلی دی چې له هدایت څخه مراد انبیاء، رسولان او د هغوی معجزې، دلائل او بیان دی. او مقاتل بن حیان ویلی دی چې هدایت عبارت دی د محمد صلی الله علیه وسلّم څخه او حسن بصري ویلی دی چې هدایت قرآن دی».

نو دری واړه قوله صحیح دی ځکه چې تولو امتونو لپاره هدایت انبیاء او د الله فرمانونه دی او اخری امت لپاره آخری پیغمبر خاتم الانبیاء محمد صلی الله علیه وسلم او په هغه باندې د الله له لوري رالیږل شوی کتاب قرآن کریم دی.

لو په هر أمت باندې د خپل رسول او نبي اطاعت فرض ؤ او هر امت ته چې کله الله تعالیٰ کوم پیغمبر رالیږلی دی هغوی ته یې د دی حکم کړی دی چې زما د رالیږل شوی رسول اطاعت او تابعداری وکړی لکه چې الله تعالیٰ فرمایي:

«وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللّٰهِ» الایه سورة النساء - ۶۴.

« او مونږ هیڅ یو رسول نه دی لیږلی مگر د دی لپاره چې د هغه تابعداری وشي د الله په حکم ».

نو هر امت ته چې کوم پیغمبر لیږل شوی ؤ هغوی د هغه رسول او نبي په تابعداری او اطاعت مأمور ؤ.

او مونږ ته الله ج اخری پیغمبر حضرت محمد صلی الله علیه وسلم د رسول په حیث رالیږلی دی لکه چې فرمایي:

« وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ الایه» سورة آل عمران ۱۴۴. « محمد ندی مگر رسول دی له ده نه

محکښې هم رسولان تیر شویدی» او محمد صلی الله علیه وسلم الله تعالیٰ دکوم خاص قوم لپاره نه بلکې ترقیامته پورې ټولو خلقو لپاره رالیږلی دی .

الله تعالیٰ فرمائي :

«وَمَا اَرْسَلْنٰكَ اِلَّا كَآفَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيْرًا وَّنَذِيْرًا وَّلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُوْنَ» سورهٔ سباء ۲۸ .

«موږ نه یې لیږلی مګر ټولو خلکو لپاره زیری ورکوونکی او ویره وونکی لکن زیات خلك نه پوهیږي» سورۀ سبا (۲۸) نو موږ دهمدغه اخری رسول په اطاعت مأمور یو او دده په منلو کښې د الله رضا، کامیابی او جنت ته داخلیدل او دده په نه منلو کښې د الله غوسه ، ناکامی او جهنم دی .

اتباع الرسول قرآني حکم دی

د رسول الله صلی الله علیه وسلم داتباع په هکله په قرآنکریم کښی زیات نصوص راغلی دی او الله تعالیٰ موږ ته داحکم کوی چې موږ د الله او دهغه د رسول صلی الله علیه وسلم اطاعت وکړو .

«وَاَطِيْعُوا اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ اِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ» سورۃ الانفال (۱)

«او د الله او د هغه د رسول اطاعت وکړئ که مؤمنان یاست»

او الله تعالیٰ فرمائي:

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَإِنَّمَا عَلَىٰ رَسُولِنَا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ» سورة التغابن:— ١٢ -

«او د الله اطاعت وکړئ او د هغه د رسول اطاعت وکړئ او که تاسو مخ واړاوه نو زمونږ په رسول بنکاره رسول دی»

او الله تعالیٰ فرمائي:

«يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَوَلَّوْا عَنْهُ وَأَنْتُمْ تَسْمَعُونَ.

سورة الانفال (٢٠)

«ای مؤمنانو د الله او د هغه د رسول ومنئ او د رسول څخه مه اوړئ حال داچي تاسو اورئ»

او الله تعالیٰ فرمائي:

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ «سورة ال عمران (١٣٢)

او د الله اطاعت وکړئ او د رسول الله اطاعت وکړئ دی لپاره چي په تاسو رحم وشي او الله تعالیٰ فرمائي:

«وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَاحْذَرُوا فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَاعْلَمُوا أَنَّمَا عَلَىٰ رَسُولِنَا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ» سورة المائده (٩٢)

او د الله اطاعت وکړئ او ——— د رسول اطاعت وکړئ او ووېرېږئ». که تاسو وګرځېدئ نو پوه شئ چي زمونږ په رسول بنکاره رسول دی».

او الله تعالیٰ فرمائي:

« وَالْمُؤْمِنُوْنَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ اَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُوْنَ بِالْمَعْرُوْفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيْمُوْنَ الصَّلٰوةَ وَيُؤْتُوْنَ الزَّكٰوةَ وَيُطِيْعُوْنَ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهُ اُولٰئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللّٰهُ اِنَّ اللّٰهَ عَزِيْزٌ حَكِيْمٌ » - سورة التوبة (۷۱) -

« او مؤمنان سړي او مؤمنا ني ښځې ځيني د ځينو دوستان دي امر کوي په نيکۍ او منعه کوي له بدۍ څخه او لمونځ کوي او زکات ورکوي او د الله او د هغه د رسول اطاعت کوي زر ده چي الله په دغه کسانو رحم وکړي. بې شکه الله غالب او د حکمت والا دی ».

او الله تعالیٰ فرمائي:

« وَمَنْ يُّطِعِ اللّٰهَ وَالرَّسُوْلَ فَاُولٰئِكَ مَعَ الَّذِيْنَ اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيّٖنَ وَالصِّدِّيْقِيْنَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصّٰلِحِيْنَ وَحَسُنَ اُولٰئِكَ رَفِيْقًا » - سورة النساء (٦٩) -

« او چا چي د الله او د رسول اطاعت وکړ نو دوی به هغو کسانو سره وي چي الله په هغوی انعام کړيدی د انبياء ريښتونو، شهداؤ او صالحينو څخه او دوی ډېر ښه ملګري دي ».

او الله تعالیٰ فرمائي:

« وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُوْلُ فَخُذُوْهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوْا » سورة الحشر (۷)

• او هغه څه چې تاسي ته رسول ص درکړي وي نو وې نیسئ او د څه شي څخه چې منعه کړي یاست ور څخه منعه شئ •

رسول الله صلی الله علیه وسلم مونږ ته قرآن او حدیث پری ایښي دي او د قرآن او حدیثو د خلاف څخه یې مونږ منعه کړي یو.

زمونږ د ټولو اعمالو، افعالو او اقوالو لپاره سښه نمونه رسول الله صلی الله علیه وسلم دی په هر څه کښې باید د هغه پیروي وکړو او د خلاف څخه یې ځان وساتو. الله تعالی فرمائي :

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا ﴿﴾ الأحزاب (۲۱)

• بې شکه تاسو لپاره د الله په رسول کښې ښه تابعداري ده د هغه چا لپاره چې د الله او د قیامت د ورځې امید لري او الله ډېر یاد کړي • -

نو زمونږ کامیابي په دې کښې ده چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم تابعداري وکړو او د بل هیچا په تابعداری کښې کامیابي نشته.

الله تعالی فرمائي :

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿﴾ قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ. سورة ال عمران ۳۱-۳۲ -

ورته ووایه ای محمده! که تاسو الله سره محبت لرئ نو

نرما تابعداری وکړی ه الله به تاسو سره محبت وکړی او ستاسو گناهونه به وبخښی او الله بخښونکی او مهربان دی ورته ووایه چې د الله اطاعت وکړئ او د هغه د رسول اطاعت وکړئ که دوی په شا وګرځېدل نو بې شکه الله کافران نه خوښوي ".

نو معلومه شوه چې څوک وائي: زه د الله تعالی بنده یم او د هغه سره محبت لرم نو هغه به د الله تعالی د رالیږل شوی رسول محمد صلی الله علیه وسلم اطاعت "منل" کوی او که چا د الله تعالی د رسول و نه منل هغه کافر شو نو ځکه الله تعالی وویل چې " الله کافرانو سره محبت نه کوی " او د الله تعالی او د هغه د رسول صلی الله علیه وسلم اطاعت او تابعداری کښې د فلاح او اطمنان رونړ دی.

الله تعالی فرمائي:

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ

سورة الانفال (۲۴) -

" ای مؤمنانو د الله او د هغه د رسول دعوت قبول کړئ کله چې تاسو هغه ته رابلي چې تاسو ژوندي کوي ".

د رسول الله صلی الله علیه وسلم اتباع د الله

اتباع ده

د رسول الله صلی الله علیه وسلم په اطاعت او تابعدارۍ کښې د الله اطاعت دی نو ځکه مونږ د رسول الله ﷺ په اطاعت مأمور یو.

الله تعالی فرمائی:

«مَنْ يُطِعِ الرَّسُوْلَ فَقَدْ اَطَاعَ اللهَ» سورة النساء ۸۰.

او چا چې د رسول اطاعت وکړ نو بیشکه هغه د الله اطاعت وکړ.

او د رسول اطاعت ځکه د الله اطاعت دی چې هغه یوه خبره هم له ځانه نه کوی بلکې خپله هم د وحی تابعداری کوی او خلکو ته هم د الله وحی رسوی.

الله تعالی فرمائی:

وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوٰى اِنْ هُوَ اِلَّا وَحْیٌ يُّوْحٰى» سورة النجم ۳-۴.

او رسول د ځانه خبری نه کوی نه دی دا قرآن مګر وحی ده چې ورته کیږی.

او الله تعالی فرمائی:

قُلْ لَا اَقُوْلُ لَكُمْ عِنْدِیْ خَزَائِنُ اللهِ وَلَا اَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَا اَقُوْلُ لَكُمْ اِنِّیْ مَلَكٌ اِنْ اَتَّبِعُ اِلَّا مَا يُوْحٰى اِلَیَّ قُلْ هَلْ يَسْتَوِی الْاَعْمٰى

وَالْبَصِيْرُ اَفَلَا تَتَفَكَّرُوْنَ. سورة الانعام - ۵۰ -

ای محمده! ورته ووایه چې زه تاسو ته دا نه وایم چې ما سره د الله خزانې دي او نه زه په غیبو پوهیږم او زه تاسو ته دا نه وایم چې زه فرښته یم زه تابعداری نه کوم مگر د هغه شي چې ما ته یې وحی کیږي. ورته ووایه چې آیا برابر دي ړوند او لیدونکی».

او الله تعالی فرمایي:

وَاِذَا لَمْ تَأْتِهِمْ بِآيَةٍ قَالُوْا لَوْلَا اجْتَبَيْتَهَا قُلْ اِنَّمَا اَتَّبِعُ مَا يُوْحٰى اِلَيَّ مِنْ رَّبِّيْ هٰذَا بَصَائِرُ مِنْ رَّبِّكُمْ وَ هُدًى وَّرَحْمَةٌ لِّقَوْمٍ يُّؤْمِنُوْنَ . سورة الاعراف -۲۰۳-

او کله چې را نه وړې دوی ته یو ایت نو وایي چې ولې یې ته پخپله نه جوړه کوی ورته ووایه چې زه یواځې د هغه تابعداری کوم چې ما ته یې زما د رب له لوري وحی کیږي. دا قرآن ستاسو د رب له لوري دلائل دي او هدایت او رحمت دي هغه قوم لپاره چې ایمان راوړي.

د رسول الله صلی الله علیه وسلم د اتباع په هکله زیات احادیث هم راغلي دي چې د مثال په توگه به زه یو څو لوستونکو ته وړاندې کړم. عن ابن هريرةؓ قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم:

"ما امرتكم به فخذوه وما نهيتكم عنه فانتهوا"
رواه ابن ماجة.

د ابوهريرة رضي الله عنه نه روايت دی چې هغه وائي چې رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي دی:

څه شی بانديٰ چې ما تاسو ته امر کړی وی هغه واخلی او د څه شی څخه مې چې منعه کړي ياست د هغې څخه منعه شی".

بل روايت کښې راځي:

عن انس عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: "ثلاث من كن فيه وجد حلاوة الإيمان من كان الله ورسوله احب اليه مما سواهما ومن احب عبداً لايحبه الا الله ومن يكره ان يعود في الكفر بعد اذ انقذه الله كما يكره ان يلقى في النار".

انس رضي الله عنه نه روايت دی چې نبي کريم صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي: "درې خويونه دي چې چاکښې وو نو د ايمان خوږ والي به پرې ومومي چاته چې الله او د هغه رسول د بل هرچا نه زيات محبوب وي، او څوک چې د چا سره محبت کوي يوازې د الله لپاره وي او چاچې دا بده وګڼله چې کفر ته بېرته وګرځي ورو ستله دې چې الله ورڅخه خلاص کړېدی لکه څنګه چې دا بده ګڼي چې اور کښې ولوېږي".

اورسول الله فرمائی

"والذی نفسی بیده لا یؤمن احدکم حتی یکون هواه تبعاً لما جئت به" . الاربعین النوویه

قسم دی په هغه ذات چې زما نفس د هغه په لاس کښې دی، ستاسو څخه یوکس تر هغه پورې مؤمن کېدای نشي ترڅو پورې چې د هغه خواهش د هغه دین تابع نشي چې زه یې راغلی یم؟

او دا هله معلومېږي چې یو حدیث د چا د رائ خلاف راشي نو که هغه خپله رایه پرېښودهاو حدیث یې واخیست مؤمن دی او که حدیث یې پرېښود او د خپل خواهش یې ومنل نو هغه هېڅکله مؤمن کېدای نشي

همدارنګه حدیث کښې راځي ،

"عن انس قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم :لا یؤمن احدکم حتی اکون احب الیه من والده وولده والناس اجمعین"

متفق علیه

انس رضی الله عنه نه روایت دی هغه وائي چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلی دی : ستاسو یوکس تر هغې مؤمن کېدای نشي ترڅو چې زه ورته د پلار ، څوی او ټولو خلکو څخه زیات محبوب نشم.

نو هغه څوک چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم د محبت دعوه کوي او بیا خپله خبره یا د خپل مشر ، امام ، پلار او یا بل چا خبره د رسول الله صلی الله علیه وسلم د حدیث په مقابل کښې مني هغه

هېڅکله مؤمن کېدای نشي ۰ .

بل حدیث کښې راځي

• عن المقداد بن معد یکرب رضی الله عنه قال : قال رسول الله صلی الله علیه وسلم ؛ الا هل عسی رجل یبلغه الحدیث عنی وهو متکیٔ علی اریکته فیقول بیننا و بینکم کتاب الله فما وجدنا فیه حلالاً استحللناه وما وجدنا فیه حراماً حرّمناه ، وإن ما حرم رسول الله کما حرّم الله ۰

رواه الترمذی وابوداود واللفظ للترمذی

د مقداد بن معدیکرب رضی الله عنه څخه روایت دی هغه وائي چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي : خبردار ! نژدې ده چې یوه سړي ته به زما حدیث ورسېږي او هغه به تخت ځای تکیه کړې وي او وائي به چې زموږ او ستاسې ترمینځ د الله کتاب دی نو په دې کښې موچې څه حلال و مینډل هغه به حلال کړو او په دې کښې چې څه حرام و مینډل هغه به حرام کړو ، — او بې شکه هغه څه چې رسول الله صلی الله علیه وسلم حرام کړي دي هغه د هغې په شان دي چې الله حرام کړي دي ۰ .

او داځکه چې رسول الله صلی الله علیه وسلم د ځان نه څه شی حرام یا حلال نه کړي بلکې د وحی تابعداري کوي ، او دا حدیث په پرویزیانو باندې د پرښه رد دی چې هغوی وائي : یواځې قرآن

بس دی او احادیثو ته ضرورت نشته ، او ځینې احناف هم د پرویزیانو څخه ځکه نه دي ځکه چې دوی هم په ډېرو ځایونو کښې احادیث نه مني او په لیری تاویلونو قرآن او احادیثو سره معارض واقع کوي ، او دا هم وايې چې کتاب الله باندې زیادت په خبر واحد نه دی جائز حال دا چې دا خبره بالکل صحیح نه ده بلکې د ډېرو ځایونو کښې احنافو هم په خبر واحد باندې په کتاب الله زیادت جائز کړېدی .

همدا رنګه بل روایت کښې راځي

عن أبي موسى الاشعرى رضي الله عنه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال : إن مثلي ومثل ما بعثني الله به كمثل رجل أتى قومه فقال : إني رأيت الجيش بعيني وانا النذير العريان فالنجاء النجاء ، فأطاعه طائفة من قومه فأدلجوا فانطلقوا على مهلهم فنجوا ، وكذبت طائفة منهم فأصبحوا مكانهم فصبحهم الجيش فأهلكهم واجتاحهم فذلك مثل من اطاعني واتبع ماجئت به ومثل من عصاني وكذب ماجئت به من الحق .

متفق عليه

د ابو موسى اشعرى رضي الله عنه نه روایت دی هغه وايي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمایلي دي : زما مثال او د هغه دین او احکامو مثال چې الله زه پرې رالیږلی یم د هغه سړي په شان دی چې خپل

قوم ته راشی او ورته ووائی چې ما په خپلو سترګو د دښمن لښکر لیدلی دی او زه بربنډ ویره ونکی یم نو ځانونه خلاص کړی، ځانونه خلاص کړی. نو یوه ډله دده د قوم څخه دده خبره ومنی او د شپې لار شی نو نجات بیاموی او یوه ډله ورته ووائی چې ته دروغ وائې او خپل ځای کښې سهار کړی نو سهار کښې ور باندې لښکر راشي او هلاك او برباد يې کړی. نو دا دهغه چا مثال دی چې زما يې ومنل او د هغه دين تابعداری يې وکړه چې زه پرې راغلی يم او د هغه چا مثال دی چې زما يې ونه منل او زه چې په کوم حق راغلې يم هغه يې دروغ وګڼل»

دا حدیث ددی ښکاره دلیل دی چې چا د رسول الله صلی الله علیه وسلم اطاعت او اتباع وکړه نو هغه نجات ومونده او چا چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم ونه منل هغه هلاك او د عذاب مستحق شو.

عن ابی هریرة رضی الله عنه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم

«من أطاعنی فقد اطاع الله ومن عصانی فقد عصی الله»

رواه ابن ماجة.

د ابوهریرة رض عنه روایت دی هغه وائې چې رسول الله صلی الله علیه وسلم

فرمايلي دي:

«چاچې زما ومنل نوهغه د الله ومنل اوچاچې زما ونه منل هغه د الله ونه منل»

هدارنګه بل حديث کښې راځي:

عن ابي هريرة رضي الله عنه ان رسول الله صلى الله عليه وسلّم قال: كل امتي يدخلون الجنة الا من أبىٰ قالوا ومن يأبىٰ قال من أطاعني دخل الجنة ومن عصاني فقد ابىٰ»

رواه البخاري.

د ابوهريرة رضي الله عنه نه روايت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلّم وويل:

زما ټول امت به جنت ته داخليږي مګر هغه څوك نه داخليږي چې انکار يې وکړ. صحابه وُ وويل: څوك انکار کوي؟ رسول الله صلّى الله عليه وسلّم وويل: چاچې زما ومنل جنت ته داخل شو او چاچې زما ونه منل هغه انکار وکړ».

د رسول الله صلى الله عليه وسلّم د اتباع په هکله زيات احاديث او اثار راغلي دي او دا ځکه چې د رسول الله صلى الله عليه وسلّم په اتباع کښې کاميابي ده او رسول الله صلى الله عليه وسلّم مونږ ته ډير ښکاره او واضح دين پريښې دی لکه چې فرمايي:

«لقد ترکتکم علیٰ مثل البیضاء لیلها و نهارها سواء»
رواه ابن ماجة من حدیث ابی الدرداء.

بې شکه ما تاسو په سپینه لار پرې اېښې یاست چې شپه او ورځ یې برابره ده»

نو د اسلام دین ډیر واضح او روښانه دی او یوه مسئله هم یکښې مبهمه او نامعلومه نه ده یواځې په هغه چا تیاره او ابهام راځي چې هغه د قرآن او سنت نبوی څخه ناخبره وي او ځان پرې نه پوهوی.

د قيامت په ورځ به خلك د رسولانو د اتباع آرمان كوي

الله تعالى فرمائي :

«وَأَنْذِرِ النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُوا رَبَّنَا أَخِّرْنَا إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ نُجِبْ دَعْوَتَكَ وَنَتَّبِعِ الرُّسُلَ أَوَلَمْ تَكُونُوا أَقْسَمْتُمْ مِنْ قَبْلُ مَا لَكُمْ مِنْ زَوَالٍ»

سورة ابراهيم ۴۴.

او وويره وه خلك د هغه ورځې څخه چې را به شي دوى ته عذاب او ظالمان به وائي چې اى زمونږ ربه موږ ته دى نيږدې ته وروسته كړه موږ به ستا دعوت قبول كړو. او د رسولانو تابعدارى به وكړو. ايا تاسو مخكښې له دى قسم نه وو كړي چې تاسو ته هيڅ زوال نشته».

نو د قيامت په ورځ به وائي چې اى ربه موږ دنيا ته ولېږه چې ستا د رسولانو اتباع وكړو حال دا چې بيا دنيا ته راتلل نشته نو بيا

به ارمان کوی چې کاش ما د رسول الله صلی الله علیه وسلم تابعداری کړی وای او د نورو خلکو تابعداری مونږ وای کړې.

الله تعالیٰ فرمائي:

«وَيَوْمَ يَعَضُّ الظَّالِمُ عَلَىٰ يَدَيْهِ يَقُولُ يَا لَيْتَنِي اتَّخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلًا ۝ يَا وَيْلَتَىٰ لَيْتَنِي لَمْ أَتَّخِذْ فُلَانًا خَلِيلًا ۝ لَقَدْ أَضَلَّنِي عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ إِذْ جَاءَنِي ۗ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْإِنسَانِ خَذُولًا» سورة الفرقان ۲۷-۲۸-۲۹.

په هغه ورځ چې ظالم به په خپلو لاسونو غاښونه ولګوی وبه وائي چې کاش ما د رسول الله ﷺ لار نیولی وای های افسوس کاش چې ما فلانی په دوستۍ نه وای نیولای بیشکه ده یې د پند (قرآن وسنت) څخه بې لاری کړم وروسته له هغې چې ماته راغي او دی شیطان انسان لپاره تنها بې مرستی پریښودونکی».

نو د قیامت په ورځ به د الله او د هغه د رسول نه منونکی د دی آرمان کوی چې کاش مونږ د رسول الله ﷺ تابعداری کړی وای کاش چې د فلانی مشر، پیر، حاکم او .... می نه وای منلی هغه خو زه د الله د سمې لارې او د رسول الله صلی الله علیه وسلم د اتباع څخه بل خوا ته اړولای وم.

د رسول الله صلی الله علیه وسلم خلاف د عذاب او جهنم ته د ننوتو سبب دی.

الله تعالیٰ فرمائي:

وَمَنْ يُّشَاقِقِ الرَّسُوْلَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدٰى وَ يَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيْلِ الْمُؤْمِنِيْنَ نُوَلِّهٖ مَا تَوَلّٰى وَنُصْلِهٖ جَهَنَّمَ وَسَآءَتْ مَصِيْراً » سورة النساء - ۱۱۵ -

او هغه چا چې خلاف وکړ د رسول ور وسته له هغې چې دی ته هدایت ښکاره شو او تابعداری یې وکړه غیر د مؤمنانو د لارې نو وبه یې ګرځوو هغه لور ته چې وګرځیده او جهنم ته به یې داخل کړو او ډیر بد ځای دی د ورګرځیدو ».

او الله تعالیٰ فرمایي:

ذٰلِكَ بِأَنَّهُمْ شَآقُّوا اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ وَمَنْ يُّشَاقِقِ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ فَإِنَّ اللّٰهَ شَدِيْدُ الْعِقَابِ » سورة الانفال - ۱۳ -

دا په سبب د دی چې هغوی خلاف کړی ؤ د الله او د هغه

د رسول او هغه چا چې خلاف وکړ د الله او د هغه د رسول نو بې شکه الله سخت عذاب والا دی .

او الله تعالیٰ فرمائي :

«تِلْكَ حُدُودُ اللهِ وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنّٰتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا وَلَهُ عَذَابٌ مُهِينٌ» .

سورة النساء - ۱۳ - ۱۴ -

دا د الله حدود دی او چا چې اطاعت وکړ د الله او د هغه د رسول نو دا سې جنتونو ته به یې داخل کړي چې لاندې تري ویالی بهیږي په دی کښې به همیشه وي او دا لویه کامیابي ده او هغه چا چې د الله او د هغه د رسول نافرماني وکړه او د هغه حدودو څخه یې تجاوز وکړ نو اور ته به یې داخل کړي همیشه به پکښې وي او د ده لپاره سپکوونکی عذاب دی .

الله تعالیٰ فرمایي :

«فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ» سورة النور - ۶۳ -

نو هرو مرو دی وویریږي هغه کسان چې د رسول د طریقې نه خلاف کوی چې دوی ته به فتنه ورسیږي او یا به ورته دردناک

نالک عذاب ورسیږي.

تفسیر ابن کثیر د دې ایت په تفسیر کښې داسې لیکي:

(فلیحذر الذین یخالفون عن امره) ای عن امر رسول الله صلی الله علیه وسلم و هو سبیله و منهاجه و طریقته فتوزن الأقوال والأعمال بأقواله وأعماله فما وافق ذلك قبل وما خالفه فهو مردود على قائله وفاعله كائناً من كان كما ثبت في الصحيحين وغيرهما عن رسول الله صلى الله عليه وسلم أنه قال: "من عمل عملاً ليس عليه أمرنا فهو رد" اى فليحذر وليخش من خالف شريعة الرسول باطناً وظاهراً ان تصيبهم فتنة "أ" اى فى قلوبهم من كفر او نفاق او بدعة (اويصيبهم عذاب اليم) اى فى الدنيا بقتل أوحد أوحبس أونحو ذلك".

تفسير ابن كثير ص۳۰۷ ج۳

د (عن امره) نه مراد د رسول الله صلى الله عليه وسلم امر دی چې هغه د رسول الله صلى الله عليه وسلم لار، طریقه، طرز عمل او شریعت دی نو اعمال او اقوال به د هغه په اقوالو او اعمالو تلل کیږي نو هغه چې د رسول الله صلى الله عليه وسلم د اعمالو او اقوالو سره برابر وي قبلیږي به او کوم چې مخالف وي نو هغه به د هغه ویونکي او کوونکي باندې رد کیږي هر څوک چې وي.

لکه چې په صحیح بخاری او صحیح مسلم او نورو کتابونو کښې

صحیح حدیث ثابت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي دي :

«چا چې داسې عمل وکړ چې زموږ په طریقه نه وي نو هغه رد دی» .

نو معنی دا شوه چې ارو مرو دی وویرېږي هغه کسان چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم د شریعت څخه ظاهري او باطني مخالفت کوي چې دوی ته به ددوی په زړونو کښې فتنه ورسېږي د کفر ، نفاق او بدعت څخه او یا به ورته دردناک عذاب ورسېږي په دنیا کښې په قتل ، حد ، حبس (بند او جیل) او یا داسې نور وسره .

هغه څوک چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم د اتباع

څخه خلک منع کوي هغه منافق دی

الله تعالی فرمائي :

" وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَىٰ مَا أَنزَلَ اللَّهُ وَإِلَى الرَّسُولِ رَأَيْتَ الْمُنَافِقِينَ يَصُدُّونَ عَنكَ صُدُودًا " . النساء - ٦١

" او کله چې دوی ته وویل شي چې راشئ هغه کتاب ته چې الله رالیږلی دی او رسول ته نو ته به گورې منافقان چې بندوی خلک له تا نه په بندولو سره " .

نو دا کار د منافقانو دی چې د الله تعالی د کتاب او د رسول الله صلی الله علیه وسلم د اتباع څخه خلک منع کوي او داسې منافق صفته خلک په اوسني وخت کښې ډیر زیات دي چې هغوی د رسول الله صلی الله علیه وسلم د اتباع او د الله تعالی د غوره کړي دین څخه خلک په ډول ډول پلمو منع کوي کله وړته وائي چې دا حدیث زمونږ د مذهب څخه مخالف دی ، کله په ډیرو بعید وتاویلونو سره خلک د رسول الله صلی الله علیه وسلم د طریقو څخه لیرې کوي او کله دیوی د ینی درسگاه ، جومات او ټولنې څخه خلک بندوي او ورته وائي چې هلته لاړ نشی هغه خلک وهابیان دي او زمونږ مذهب نه مني ....

د رسول الله صلى الله عليه وسلم د سنتو مخالف مؤمن نشي کېداى

الله تعالیٰ فرمايي:

"فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا"

النساء (٦٥)

نه ده داسې لکه څنګه چې داخلك ګمان کوي، او ستا په رب زما قسم دی هېڅکله دوی مؤمنان کېدای نشي تر دې چې حاکم و نه ګڼي تا په هغه څه کښې چې د دوی ترمينځ پېښېږي اختلاف پيدا شوی وي او بيا ستا د فيصلې په هکله په خپلو ځانونو کښې تنګی ونه مومي او تسليم شي په تسليمېدو سره".

الله تعالیٰ په خپل ذات قسم کوي چې داخلك نه هغې مؤمنان کېدای نشي تر څو چې د اختلاف په وخت کښې په تا فيصله ونکړي

او بیا ستا فیصلې ته داسې غاړه کېښېږدي چې پرې خوشحاله وي او خفه نوي ، نو د اختلاف په صورت کښې مونږ ته پکار دي چې په قرآن او حدیثو فیصله وکړو او دخلکو په رأیو او اجتهادو نو فیصلې ونکړو ځکه چې رسول الله صلی الله علیه وسلم مونږ ته هم دا دوه شیان پرې ایښې دي چې یو قرآن او بل نبوي احادیث دي لکه چې په حدیث کښې راځي :

عن ابن عباس رضي الله عنهما ان رسول الله صلی الله علیه وسلم خطب في حجة الوداع فقال : " ترکت فیکم ما إن اعتصمتم به فلن تضلوا أبداً کتاب الله وسنة نبیه ". رواه الحاکم

د عبد الله بن عباس رضي الله عنهما نه روایت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم په حجة الوداع کښې خطبه ولوسته نو وې فرمایل :

" ما په تاسو کښې داسې څه پرې ایښې دي که تاسو پرې منګولې ولګولې نو هیڅکله به ګمراه نشئ چې هغه د الله کتاب دی او د هغه د نبي سنت دی ".

نو معلومه شوه چې هدایت په همدې دواړو کښې دی او په دې دواړو باندې په عمل کولو کښې دی او که دا دواړه چا پرېښودل نو اړو مرو به ګمراه او بې لیاری شي .

کوم عمل کښې چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم اتباع نوي هغه باطل دی

الله تعالیٰ فرمائي:

﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَن سَبِيلِ اللَّهِ وَشَاقُّوا الرَّسُولَ مِن بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَىٰ لَن يَضُرُّوا اللَّهَ شَيْئًا وَسَيُحْبِطُ أَعْمَالَهُمْ ۝ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا تُبْطِلُوا أَعْمَالَكُمْ﴾

محمد: ۳۲ - ۳۳

بې شکه هغه کسان چې کفر يې کړېدی او د الله د لارې نه يې خلك بند کړيدي او د رسول خلاف يې کړيدی وروسته له هغې چې هدايت ورته ښکاره شو نو هېڅکله الله ته هيڅ ضرر نشي رسولی او زر ده چې الله به يې عملونه برباد کړي. ای مؤمنانو! د الله اطاعت وکړئ او د رسول اطاعت وکړئ او خپل عملونه مه بربادوئ.

نو عملونه هله باطل او بربادېږي چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم اتباع پکښې نوي او هر هغه عمل چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم طريقه

پکښې به وي هغه بدعت دی او هر بدعت گمراهي ده

لکه چې په حديث کښې راځي :

عن جابر بن عبد الله الأنصاري قال خطبنا رسول الله صلى الله عليه وسلم فحمد الله واثنى عليه ثم قال : إن افضل الهدى هدى محمد صلى الله عليه وسلم وشر الأمور محدثاتها وكل بدعة ضلالة " .

د جابر بن عبد الله الانصاري رضي الله عنه نه روايت دی هغه وائي چې مونږ ته رسول الله صلى الله عليه وسلم خطبه ولوستله نو د الله حمد او ثنائي ووېله بيائې وفرمايل : بهتره لاره او هدايت د رسول الله صلى الله عليه وسلم هدايت او طريقه ده او په کارونو کښې بدې دې هغه نوي نوي کارونه دي او هر بدعت گمراهي ده "

په يو حديث شريف کښې راځي :

عن عائشة رضي الله عنها قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : من احدث في امرنا هذا ماليس منه فهو رد " .

اخرجه البخاري ومسلم وابوداود .

د عائشې رضي الله عنها څخه روايت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل : چا چې زمونږ په دې دين کښې نوی کار پيدا کړ چې د دې څخه نه وي نو هغه رد دی " .

په بل روايت کښې راځي چې چا داسې عمل وکړ چې زمونږ طريقه

پکښې نوه هغه رد دی .

نو هر هغه عمل یا هر هغه قول او فعل چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم اتباع پکښې نوي هغه رد دی یعني مقبول ندی او بدعت دی او هر بدعت ګمراهي ده او لکه څنګه چې د اوسني زمانې مبتدعین وائي چې بدعت کښې حسنه شته نه دا صحیح نده بلکې هر بدعت ګمراهي ده او بدعت کښې سه نشته لکه چې امام مالك رحمه الله وائي :

من ابتدع فی الإسلام بدعة یراها حسنة فقد زعم أن محمداً صلی الله علیه وسلم خان الرسالة لأن الله یقول « الیوم أکملت لکم دینکم واتممت علیکم نعمتي ... »

. فما لم یکن یومئذ دینا لایکون الیوم دینا ».

اصول فی البدع والسنن ص٤

چاچې اسلام کښې بدعت وکړ او هغه ئې حسنه بدعت ګاڼه نو ده دا ګمان وکړ چې محمد صلی الله علیه وسلم په رسالت کښې خیانت کړیدی ځکه چې الله تعالی فرمائي « نن ورځ ماتاسو ته ستاسو دین پوره کړیدی » . نو هغه ورځ (د رسول الله صلی الله علیه وسلم په وخت کښې) چې څه شی دین نوه نو نن هم دین ندی .

عبد الله بن مسعود رضی الله عنه فرمائي :

« اتبعوا ولا تبتدعوا فقد کفیتم » . رواه الدارمی

تاسو د رسول الله صلی الله علیه وسلم اتباع وکړئ او بدعت مکوئ

ځکه چې تاسې ته دين پوره او بس شوی دی".

همدارنګه يو بل روايت کښې راځي :

"عن مجاهد قال دخلت مع عبد الله بن عمر مسجداً وقد اذن فيه ونحن نريد أن نصلي فيه فثوب المؤذن فخرج عبد الله بن عمر من المسجد وقال : أخرج بنا من عند هذا المبتدع ولم يصل فيه"

رواه الترمذی

د مجاهد نه روايت دی هغه وائي چې زه د عبد الله بن عمر رضی الله عنهما سره يو جومات ته ننوتم چې په هغه کښې اذان شوی ؤ او مونږ غوښتل چې لمونځ پکښې وکړو نو مؤذن آواز وکړ چې لمانځه ته راشئ نو عبد الله بن عمر د جومات نه ووت او وې ويل : مونږ ددې بدعتي له جوماته وباسئ - او لمونځ يې پکښې ونکړ".

لمانځه ته دعوت ورکول په ظاهر کښې ښه کار معلوميږي لکن د رسول الله صلی الله عليه وسلم په وخت کښې د اذان نه غير داسې آواز نه ؤ شوی نو ځکه ورته عبد الله بن عمر بدعت وويه .

نو که اسلام کښې چيرته بدعت حسنه وای دغه کار به ضرور بدعت حسنه ؤ. او عبد الله بن عمر رضی الله عنهما به ورته ښه کار ويلای ؤ لکن هغه دغه د لمانځه دعوت ته بدعت وواته

او داځکه چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم اتباع پکښې نوه .

همدارنګه اذان کول ښه کار دی لکن د اختر لمانځه لپاره اذان کول نشته او که څوک ئې وکړي ګناه ئې وکړه ځکه چې دغه کار رسول الله صلی الله علیه وسلم ندی کړی نو دا بدعت دی .

همدارنګه نور زيات داسې مثالونه شته چې د هغې نه دا معلومیږي چې اسلام کښې بدعت حسنه نشته او هر بدعت ګمراهي ده .

نو هر هغه عمل چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم اتباع پکښې نوي هغه بدعت او باطل دی .

اتباع الرسول او د رسول الله صلی الله علیه وسلم

صحابه

د رسول الله صلی الله علیه وسلم صحابه کرام رضی الله عنهم د رسول الله صلی الله علیه وسلم په اتباع کښې د پر کلك وو او د رسول الله صلی الله علیه وسلم تابعداری یې په هر څه کښې کوله لکه چې په حدیث کښې راځي:

" عن ابن عمر رضی الله عنهما عن النبی صلی الله علیه وسلم

أنه اتخذ خاتماً من ذهب فلبسه فاتخذ الناس خواتيم الذهب فقام النبی صلی الله علیه وسلم فقال: إنی کنت البس هذا الخاتم و إنی لن البسه ابداً فنبذه فنبذ الناس خواتیمهم " رواه احمد

د عبد الله بن عمر رضی الله عنهما نه روایت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم د سرو زرو یوه ګوته جوړه کړه او په لاس یې کړه نو نورو خلکو هم د سرو زرو ګوتې جوړې کړې

نو رسول الله صلی الله علیه وسلّم پوره ته شو او وې ویل چې: ما
داکو ته په کوته کړی وه. خوزه به یې نو رهم خکله په کوته نه
کړم نو کوته یې وغوږ څوله خلکو هم خپلې کوټې وغوړځولې
همدارنګه بل روایت کښې راځي:

عن مجاهد عن عبد الله بن عمر ان النبی صلی الله علیه وسلم
قال:

لا یمنعن رجل اَهله اَن یأتوا المساجد فقال ابن لعبد الله
بن عمر فإنا نمنعهن فقال عبد الله: أُحدّثك عن رسول الله
صلی الله علیه وسلّم وتقول هذا قال فما کلمه عبدالله حتیٰ
ماتَ . رواه أحمد.

د مجاهد نه روایت دی:

هغه د عبد الله بن عمر رضی الله عنهما نه روایت کوی چې نبی
کریم صلی الله علیه وسلّم ویلی دي: یو سړی دی خپله ښځه
ددی نه نه منع کوي چې جوماتونو ته لاړې شي نو د عبد الله
بن عمر رضی الله عنهما یو ځوی وویل: چې مونږ به یې منع کوو
عبد الله بن عمر وویل چې زه درته د رسول الله صلی الله علیه
وسلّم حدیث بیانوم او ته دا خبره کوی. مجاهد وائي چې عبدالله
ن عمر خپل ځوی سره ترمرګه پورې خبرې ونه کړې"
همدارنګه بل روایت کښې راځي:

عن سالم بن عبد الله انہ سمع رجلا من اهل الشام وهو يسئل عبد الله بن عمر عن التمتع بالعمرة الى الحج فقال عبد الله بن عمر هي حلال فقال الشامي ان اباك قد نهى عنها فقال عبد الله بن عمر: أرأيت ان كان ابي نهى عنها وصنعها رسول الله صلى الله عليه وسلم امر ابي يتبع ام امر رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال الرجل بل امر رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال لقد صنعها رسول الله صلى الله عليه وسلم. رواه الترمذی۔

د سالم بن عبد الله نه روایت دی هغه وائی چې ما د یوه شامی سړی نه واوریدل چې د عبد الله بن عمر څخه یې د حج په هر ځوکی د عمرې پوښتنه کوله عبد الله بن عمر وویل چې دا کار حلال دی نو هغه شامی وویل چې ستا پلار (عمر) خو ځلك ورځنه منع کول عبد الله بن عمر وویل: ته ما ته دا ووایه چې که زما پلار ترې منعه کړی وی او رسول الله صلی الله علیه وسلم دا کړی وی. نو زما پلار تابعداری به کېږي او که د رسول الله صلی الله علیه وسلم ؟۔

هغه سړي وویل بلکې د رسول الله صلی الله علیه وسلم د حکم تابعداری به کېږي نو هغه وویل چې رسول الله صلی الله علیه وسلم دا کار کړی دی ؞۔

نو عبدالله بن عمر رضی الله عنهما د رسول الله صلی الله علیه وسلّم د حدیث په مقابل کښې د خپل پلار عمر رضی الله عنه خبره ونه منله ـ افسوس د هغه چا په حال چې د رسول الله صلّی الله علیه وسلّم د حدیثو په مقابل کښې د بنځو متلونه، د پلار او نیکه خبرې، د امام او پېښوا خبرې او د اسې نور بې دلیله خبرې او اقوال منی او احادیث پرېږدي ـ

همدا رنګه بل روایت کښې راځي:

عن سعید بن جبیر

عن عبدالله بن مغفل انه کان جالساً الیٰ جنبه ابن أخ له فخذف فنهاه وقال: ان رسول الله نهی عنها وقال «إنها لا تصید صیداً ولا تنکی عدواً وانها تکسر السن وتفقأ العین» قال: فعاد ابن اخیه یخذف فقال: أحدثك أن رسول الله صلی الله علیه وسلّم نهی عنها ثم عدت تخذف لا أکلمك ابداً» ـ رواه ابن ماجة.

سعید بن جبیر د عبدالله بن مغفل نه روایت کوي چې د هغه خواته د هغه وراره ناست ؤ نو یوه وړه کیڼکې (شګه) یې ګوزار کړه نو عبدالله بن مغفل منع کړ او ورته یې وویل چې رسول الله صلی الله علیه وسلّم له دی نه منع کړې او ویلی یې دي: چې دا د وړې کیڼکې ګوزار نه ښکار کوی او نه د ښمن

منع کوي بلکې دا غابښ ماتوي او سترګه را اوباسي". سعید وايي چې د عبدالله وراره بیا دا کوزارونه شروع کړل نو عبدالله ورته وویل چې زه تا ته حدیث وایم چې رسول الله صلی الله علیه وسلّم دا کار منع کړی دی او ته بیا ګوزارونه کوې؟. زه به تا سره هیڅکله خبرې ونه کړم.

همدارنګه بل روایت کښې راځي:

عن زید بن اسلم.

عن ابن عمر قال دخلت علی النبی صلی الله علیه وسلم وعلی ازار یتقعقع فقال من هذا قلت عبد الله بن عمر قال ان کنت عبد الله فارفع ازارك فرفعت ازاری الی نصف الساقین فلم تزل ازرته حتیٰ مات. رواه احمد.

زید بن اسلم د عبدالله بن عمر رضی الله عنه نه روایت کوي هغه وايي چې زه رسول الله صلی الله علیه وسلّم با ندې ورننوتم او زما لونګ ؤ چې بنکته ځانګیده نو رسول الله صلی الله علیه وسلّم وویل چې دا څوك دی؟. ما ورته وویل چې عبد الله بن عمر. هغه وفرمایل چې که ته د الله بنده یې نو لنګ (پرتوګ) دې اوچت کړه نو ما خپل پرتوګ د پنډیو نیمایي پورې اوچت کړ. زید وايي چې د عبدالله پرتوګ ترمرګه پورې اوچت ؤ.

نو صحابه کرام زمونږ د ملایانو او یا عوامو په څېر نه ؤ چې کله ورته حدیث وویل شي نو هېڅ پروا پرې نه کوي بلکې ما ډېر داسې خلك لیدلي چې ځانته د علم نسبت کوي او لویه دعوه لري خو کله چې ورته د غه رنګ حدیث ویل شوی نکه عبدالله بن عمر ته چې وویل شو نو هېڅ پروائي نه ده کړې بلکې استهزاء یې کړې ده و قد جربنا بذلك مراراً۔

د عبدالله بن عباس نه چا دیوی مسئلې په باره کښې پوښتنه وکړه نو عبدالله ورته په حدیث جواب ورکړ هغه سړی وویل چې عمر او ابوبکر داسې ویلی دي نو عبدالله بن عباس په غوسه شو او ورته وې ویل:

یوشك ان تنزل علیکم حجارة من السماء اقول قال رسول الله صلّی الله علیه وسلّم و تقولون قال عمر و ابوبکر۔

تفسیر أضواء البیان ص ٥١٦ ج ٧۔

مجموع فتاویٰ شیخ الاسلام ص ٢١٥ ج ٣٠۔

نږدې ده چې په تاسو د آسمان نه تیږې راووریږي زه وایم چې رسول الله صلی الله علیه وسلّم داسې ویلي او تاسو وایئ چې عمر او ابوبکر داسې ویلي دي"۔

نو صحابه ؤ د حدیث په مقابل کښې د عمر او ابوبکر

رضی الله عنهما قول داسې بدګانه چې ورته يې وويل آسمان نه به دربا ندې تبرې نازل شي ـ لوکه عبدالله بن عباس چېرته اوس ژوندې وای او زمونږ دا زاندهٔ مقلدين يې ليدلې وای نو څه به يې ورته ويل چې دوې د هر پير فقير او امام خبره پر حديث مخکښې کوي .

هـدارنګه په بل روايت کښې راځي :

عن ابن الحنظلية قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم نعم الرجل خريم الاسدى لولا طول جمته و اسبال إزاره فبلغ ذلك خريما فجعل يأخذ شفرة يقطع بها شعره الى اذنيه ورفع ازاره الى انصاف ساقيه ـ

رواه احمد ـ

ابن حنظليه نه روايت دی هغه وايئ چې رسول الله صلی الله عليه وسلّم وفرمايل :

خريم اسدی ډېر ښه سړی دی خوکه د سر ويښتان يې ډېر اوږده نه وای او پرتوګ يې د ګيټکيو نه ښکته نه وای نو دا خبره خريم ته ورسيده نو هغه قيچی راواخيستله او ويښتانې يې د غوږونو نيمايې پورې غوڅ کړل او پرتوګ يې د پنډيو نيمايئ پورې پورته کړه ـ

بل روايت کښې راځي :

عن عمران بن حصين قال قال رسول الله صلّى الله عليه وسلّم الحياء خير كله او ان الحياء خير كله فقال بشير بن كعب انا لنجد في بعض الكتب او قال الحكمة ان منه سكينة ووقار لله عز وجل ومنه ضعفا فاعاد عمران الحديث و اعاد بشير مقالته حتى ذكر ذلك مرتين او ثلاثا فغضب عمران حتى احمرّ عيناه و قال أحدثك عن رسول الله صلى الله عليه وسلم و تعرض فيه لحديث الكتب ؛

رواه احمد

عمران بن حصين روايت دی هغه وائي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلی دی چې حيا ټول خير دی او يا بې شکه حيا ټول خير دی نو بشير بن کعب وويل مونږ په ځينو کتابونو او يا حکمت کښې ليدلي دي چې ځينې د حيا نه سکون او وقار دی الله تعالى لره او ځينې ضعف دی نو عمران بيا حديث و وايه او بشير بيا خپله خبره وکړه تر دې چې دا خبره ئې دوه يا درې ځل وکړه نو عمران داسې په غصه شو چې سترګې ئې سرې شوې او وئې ويل چې زه درته د رسول الله صلى الله عليه وسلم حديث بيا نوم او ته پکښې د کتابونو خبرې کوې ؟

د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه ورسته

د هیچا اتباع په مسلمانانو لازمه نده

لکه چې مخکښې مو یادونه وکړه الله تعالی په خپلو بندګانو خپله اطاعت فرض کړیدی او بیائې د خپل رسول محمد صلی الله علیه وسلم اطاعت فرض کړیدی د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه وروسته د هیچا اطاعت په مونږ فرض ندی بلکې که د رسول الله صلی الله علیه وسلم په مقابل کښې چا د بل هرچا خبره ومنله نو هغه ګمراه شو او د امراؤ اطاعت هم دالله تعالی او د هغه د رسول صلی الله علیه وسلم د اطاعت لاندی دی او د الله په معصیت کښې د هغوی اطاعت نشته بلکې که د الله په معصیت یې امر کاوه بیائې نه منل فرض دي په حدیث کښې راځي :

عن عبد الله بن ثابت قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
والذى نفس محمد بيده لو اصبح فيكم موسىٰ ثم اتبعتموه
وتركتموني لضللتم ... الحديث ؟ رواه احمد

" عبدالله بن ثابت نه روايت دى چې رسول الله صلى الله عليه وسلم
فرمايلي دي : قسم دى په هغه ذات چې د محمد نفس د هغه
په لاس كښى دى كه موسىٰ عليه السلام تاسې ته راغى او بيا
مود هغه تابعدارى وكړه اوزه مو پريښودم نو ارومرو
به گمراه شئ " .

نو د موسى عليه السلام تابعدارى سره لدى چې هغه
پيغمبر ؤ لكن د رسول الله صلى الله عليه وسلم په مقابل كښى د هغه
منل گمراهي ده نو افسوس د هغه مقلدينو په حال چې د رسول
الله صلى الله عليه وسلم صحيح حديث ورته ورسيږي او بيا د مذهب
تقليد كوي او هغه حديث نه مني نو ايا دا به گمراه نوي
بلكې دا تر ټولو لوى گمراه دى .

همدارنگه حديث كښى راځي :

عن جابر بن عبد الله رضى الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
لا تسألوا أهل الكتاب عن شيء فإنهم لن يهدوكم وقد
ضلوا فانكم إما أن تصدقوا بباطل او تكذبوا بحق فإنه لوكان
موسى حياً بين اظهركم ماحل له إلا أن يتبعني . رواه احمد

د جابر بن عبد الله رضي الله عنه نه روايت دی هغه وائي چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمايلي دي :

"د اهل کتابو نه د هيڅ شي پوښتنه مکوئ ځکه چې هغوی هيڅکله تاسو ته سمه لاره نشي ښودلی او هغوی ګمراه شوي دي ځکه چې يا به تاسو د باطل تصديق وکړئ او يا به د حق تکذيب وکړئ . او که موسی علیه السلام ژوندی وای ستاسو مينځ کښی نو هغه ته بل څه روا نه وو غير له دی چې زما تابعداري وکړی ."

او بل روايت کښی راځي چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمايلي دی:

"والذی نفس محمد بيده لو بدا لکم موسی فاتبعتموه وترکتموني لضللتم عن سواء السبيل ولو کان حياً وادرك نبوتي لا تبعني " رواه الدارمی من حديث جابر

" قسم دی په هغه ذات چې د محمد نفس د هغه په لاس کښی دی که موسی علیه السلام تاسو ته راښکاره شی او د هغه تابعداری مو وکړه او زه مو پريښودم نو د سمی لاري نه به بې لاري شئ او که موسی علیه السلام ژوندی وای او زما نبوت يې ميندلای وای نو اړو مرو به يې زما تابعداری کړې"؛

نو موسی علیه السلام چې پيغمبر وو که ژوندی وای هغه ته به د رسول الله صلی الله علیه وسلم د بعثت څخه وروسته د دېل چا اطاعت روا نه وو نو بل چا ته به څرنګه روا شي .

د تقلید رد

د اتباع الرسول په ځکښي د پر زیات خبرې ونه دي ځکښي
ټول نصوص چي د اتباع په هکله ذکر شو د تقلید رد هم
پکښې وشو لکن د زیات وضاحت او تائید لپاره به زه د
لوستونکو لپاره د تقلید لغوی او اصطلاحی معنی وکړم او
بیا به د نصوصو په رڼا کې او د علماؤ د اقوالو په تائید د تقلید
رد وړاندې کړم ، که څه هم مونږ ه الله تعالی په قرآنی
نصوصو او نبوی احادیثو سره د بل هر قسم استدلال څخه
مستغنی کړي یو ، خو بیا هم او بیا هم د دې لپاره به د علماؤ
اقوال ذکر کړو چي ځینو ناخبرو لوستونکو ته د اسې کاره
شي چي دا مسأله زمونږ د ځانګړی رأی او فکر نتیجه نده بلکې
ټول حق پرست محققین علماء زمونږ د دې کاروان ملګري
دي او د تقلید رد له دې کبله ضروري ګڼم چي د تقلید په
سبب په اسلامي امت کښې لوی تفرق او زیاتې شخړې
او اختلافات رامینځته شوي دي تر دی چي خلك د قرآن او

نبوی احادیثو څخه ډیر لیری شویدي دا ئمه کرامو په هکله دومره غلو او زیاتی شروع شویدی چې د هغوی اقوال بلکې د هغوی څخه لاندې د نورو زیاتو خلکو اقوال د قرآن او حدیث په ځای استعمالیږي او داسې استدلال پری نیول کیږي چې تنزیه وائی د غه اقوال اسمانی وحی ده عام خلک د دین سره دومره ناآشنا شویدی چې د یوه متل او قرآن ترمنځ یا د یوه شعر او حدیث تر منځ یا د فقهاؤ د اقوالو او نصوصو ترمنځ هیڅ تمیز نشته بلکې که چیرته یو چا ته په دینی مسئله کښې یو قرآنی ایت یا نبوی حدیث بیان شي نو هغه په سمدستی د دې په مقابله کښې د یوه عالم قول یا د عبدالرحمن بابا یو شعر پیش کړی. عوام خو لا څه چې ډیر علماء مونږ داسې لیدلي دي چې کله ورته یو حدیث وویل شي نو هغه په ډیر غضب سره د حدیث د نه منلو لپاره د خلکو اراء او اقوال وړاندې کړي نو مونږ حیران یو چې دوی پدې نه پوهیږي چې د نص په مقابله کښی نو رڅه دلیل نشی کیدای او که سره د پوهې داسې کوي :

فإن كنت لاتدري فتلك مصيبة
وإن كنت تدري فالمصيبة أعظم

که نه پوهیږی او داسی کوی نو دا هم یو مصیبت دی او که پوهیږی او سره د پوهې داسې کوي نو بیا خو ډیر لوی مصیبت دی.

د تقلید لغوي معنی :

تقلید د تفعیل د باب څخه مصدر دی او د "قلادة" د مادې څخه اخیستل شوی دی ، قلادة هغه غاړکۍ او غړوندۍ ته ویل کیږي چې د څناورو او څارویو پایانو په غاړه کښې اچول کیږي نو تقلید په لغت کښې غړوندي په غاړه کښې اچولو ته وائي لکه د حدیثو په کتابونو کښې "باب تقلید الغنم" یا "تقلید الإبل" راځي یعني د حج په مناسکو کښې هغه د هدیې څارویو په غاړه کښې غاړکۍ اچول او غړوندۍ اچول .

د تقلید اصطلاحي معنی :

تقلید په اصطلاح کښې د یو چا خبره بې دلیله منلو ته وائي، لکه چې امام ابن القیم د تقلید اصطلاحي معنی داسې را نقلوي

" التقلید معناه في الشرع الرجوع إلى قول لا حجة لقائله علیه وذلك ممنوع منه في الشریعة والإتباع ما ثبت علیه حجة " .

اعلام الموقعین ص ۱۷۸ ج - ۲

د تقلید معنیٰ په اصطلاح کښې دا ده چې یو داسې قول
او خبرې ته رجوع کول دي چې د هغه ویونکی ته پرې دلیل
وی او دا په شریعت کښې منع دی او اتباع دی ته وائي چې
دلیل پرې ثابت وی» ملا علی قاری حنفی په خپل کتاب
شرح قصیدهٔ امالی ص۳٤ طبع دهلی کښې لیکی.

«والتقلید قبول قول الغیر بلا دلیل فکأنه لقبوله جعله
قلادة فی عنقه»

«تقلید د بل چا خبرې منل دی بې دلیله، نو دا ددی
د قبول له کبله داسې شو لکه چې دا خبره یې یوه غاړکۍ او
غړوندې کړي او په خپله غاړه کښې یې واچاوه»

همداړنګه مسلم الثبوت کښې راځی:

«التقلید العمل بقول الغیر من غیر حجة».

«تقلید د بل چا په خبرې بې دلیله عمل کول دی»

مختصر ابن حاجب د تقلید معنیٰ داسې کوی:

«التقلید العمل بقول غیرك من غیر حجة - مختصر ابن حاجب ص۲۳۱

تقلید دی ته وائي چې ته د بل چا په خبره بې دلیله عمل
وکړې.

همداړنګه.

تقلید ته علم نه ویل کیږي او مقلد ته عالم نه ویل کیږي

لکه چې امام ابن قیم رحمه الله دعلماؤ څخه دا قول را نقلوي:

« أجمع الناس على أن المقلد ليس معدودا من اهل العلم وأن العلم معرفة الحق بدليله ». اعلام الموقعين ص٧ ج-١

« خلکو پدې اجماع کړیده چې مقلد په علماؤ کښې نه شمېرل کېږي او علم دحق معرفت دی په خپل دلیل باندی ».

په قرآن کریم کښې داسې آیتونه ډېر زیات دي چې علماء په هغې باندې دتقلید په رد کښې استدلال کوي،

الله تعالیٰ فرمائي: اتخذوا احبارهم ورهبانهم اربابا من دون الله ...... الآية « (التوبه -٣١-)

ګډوی (مشرکانو) خپل علماء او پیران په ربوبیت نیولی دالله نه سوا ».

دغه آیت چې کله عدی بن حاتم د رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه واورېده نو ددې په تفسیر کښې يې د رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه پوښتنه وکړه چې مونږ خوئې عبادت نه دی کړی نو رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته وفرمایل:

« أليس يحرمون ما احل الله فتحرمونه ويحلون ماحرم الله فتحلونه »

ایا داسې نه وو چې هغوی به هغه څه حرام کړل چې الله حلال کړي وو نو تاسو به حرام ګڼل او هغوی به هغه څه حلال

کړل چې الله حرام کړي وُ نو تاسو به حلال ګڼل ؟.

عدی بن حاتم ووېل چې همدا سې وه نو رسول الله صلی الله علیه وسلّم ورته ووېل :

« فتلك عبادتهم » . « همدا د هغوی عبادت وُ .

رواه احمد والترمذی .

نو د دې نه معلومه شوه چې یهودو او نصاراؤ د خپلو علماؤ بې دلیله تقلید کړی وُ او همدغه تقلید شرك دی او کوم مقلد چې د چا تقلید کوی هغه يې په ربوبیت ونیوه.

او الله تعالی فرمايې :

« وَكَذٰلِكَ مَآ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِيْ قَرْيَةٍ مِّنْ نَّذِيْرٍ اِلَّا قَالَ مُتْرَفُوْهَآ اِنَّا وَجَدْنَآ اٰبَآءَنَا عَلٰٓى اُمَّةٍ وَّاِنَّا عَلٰٓى اٰثٰرِهِمْ مُّقْتَدُوْنَ » سورة زخرف ۲۳ -

« او همدا رنګه موږ تا نه مخکښې په هیڅ یوه کلی کښې ویره ورکونکی نه دی لیږلي مګر هغو عیاشو خلکو ویل چې موږ خپل پلاران په یوه دین موندلی دی او موږ د هغو د قدمونو پسې اقتدا کوو » او د پلارانو تابعداری يې بې دلیله د وحې په مقابل کښې کوله .

او الله تعالی فرمايې :

اِذْ تَبَرَّاَ الَّذِيْنَ اتُّبِعُوْا مِنَ الَّذِيْنَ اتَّبَعُوْا وَرَاَوُا الْعَذَابَ

وَتَقَطَّعَتْ بِهِمُ الْاَسْبَابُ . وَقَالَ الَّذِيْنَ اتَّبَعُوْا لَوْ اَنَّ لَنَا كَرَّةً فَنَتَبَرَّاَ مِنْهُمْ كَمَا تَبَرَّؤُا مِنَّا كَذٰلِكَ يُرِيْهِمُ اللّٰهُ اَعْمَالَهُمْ حَسَرَاتٍ عَلَيْهِمْ وَمَا هُمْ بِخَارِجِيْنَ مِنَ النَّارِ ه

سورة البقرة ١٦٦- ١٦٧-

کله چې بېزار شي هغه کسان چې تابعداري يې شوی ده د هغو کسانو نه چې د دوی تابعداري يې کړېده او عذاب وګوري او ټولی وسيلی پرې ختمی شي. او هغه کسان به وايئ چې د نورو تابعداری يې کړېده کاش چې مونږ يوځل دنيا ته واپس شوی وای نو د دوی (مشرانو) څخه به داسې بېزار شولکه چې مونږ نه بېزار شوی دی همدارنګه الله دوی ته خپل عملونه ورښايئ چې په دوی باندې به افسوس وی او دوی به دا ورڅخه نه وځی».

او الله تعالی فرمايي:

«وَاِذَا قِيْلَ لَهُمْ تَعَالَوْا اِلٰى مَا اَنْزَلَ اللّٰهُ وَاِلَى الرَّسُوْلِ قَالُوْا حَسْبُنَا مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَائَنَا اَوَلَوْ كَانَ آبَاؤُهُمْ لَا يَعْلَمُوْنَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُوْنَ»

سورة المائدة ــ ١٠٤-

او کله چې دوی ته وويل شي چې راشئ هغه کتاب ته چې الله رالېږلی او رسول ته نو وايئ چې مونږ ته هغه څه

بس دي چي خپل پلاران مو پري موندلي دي. اګر که ددوی پلاران په هیڅ شي نه پوهیږي او نه په هدایت دي»

او الله تعالی فرمایي:

وَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا أَطَعْنَا سَادَتَنَا وَكُبَرَاءَنَا فَأَضَلُّونَا السَّبِيلَا»

سورة الاحزاب ٦٧

او وبه وایي چي ای ربه مونږ د خپلو سردارانو او لویانو منلی ؤ نو مونږ څخه یي سمه لاره ورکه کړیوه»

علامه شنقیطي ددی ایت لاندي لیکی:

ومثل هٰذا في القرآن كثير من ذم تقليد الآباء والرؤساء وقد احتج العلماء بهٰذه الآيات في ابطال التقليد ولم يمنعهم كفر اولئك من الاحتجاج بها لأن التشبيه لم يقع من جهة كفر احدهما وإيمان الآخر وإنما وقع التشبيه بين التقليدين بغير حجة للمقلد كما لو قلد رجل فكفر وقلد آخر فأذنب وقلد آخر في مسألة دنياه فأخطأ وجهها كان كل واحد ملوماً على التقليد بغير حجة.

تفسير اضواء البيان ص ٤٩١ ج ١

پدي دول د پلرونو او مشرانو د تقلید بدي په قرآن کریم کښي ډېره زیاته ده.

د تقلید په باطلولو علماؤ پدي آیتونو دلیل نیولی دی او

د هغه محکنیو کړ علماء پدی ا یتو نو دلیل نیولو څخه ندی منعه کړي ځکه چې تشبیه پدی کښی نده چې یو کافر او بل مسلمان دی بلکې تشبیه د هغه مقلدینو په منع کښی واقع شویده چې دخپل مشر بی دلیله منل کوي ، او دا داسی ده لکه یوسړی تقلید وکړي نو کافر شي بل تقلید وکړي گناهګار شی او بل د دنیا په کار کښی تقلید وکړي نو هغه د صحیح طریقې څخه خطا شی نو دا هر یو په بی دلیله تقلید باندی ملامت دی .

تقلید کله شروع شو

رسول الله صلی الله علیه وسلم چې کوم پیړۍ خیر القرون ویلې دي یعنې په اولنیو دریو پیړیو کښې تقلید هیڅ وجود نه لاره بلکې دیني مسائل به د قرآن او احادیثو څخه زده کیدل او په هغې به عمل کیده د کوم عالم څخه به چې چا د کومې مسئلې په هکله پوښتنه وکړه نو هغه به د کتاب الله او سنة الرسول (قرآن او حدیث) په استدلال جواب ورکاوه او د خلکو رأیو پسې تلل نه وو.

محدث دهلوي شاه ولی الله رح وائي:

"اعلم ان الناس کانوا قبل المائة الرابعة غیر مجتمعین علی التقلید الخالص لمذهب واحد بعینه"

حجة الله البالغة ص۱۲۲

"پوه شه چې د څلورمې صدۍ نه مخکښې خلک د یوه خاص مذهب په تقلید باندې نه وو راټول شوي."

همدارنګه شاه ولی الله په خپله رساله "الانصاف" ص۷۰ کښې لیکی :

"اعلم أن الناس فی المائة الأولی والثانیة غیر مجتمعین علی التقلید لمذهب واحد بعینه" .

پوه شه چې په اوله او دوهمه هجري پېړۍ کښې خلک دیوه شخص په تقلید را ټول نه وو .

شیخ خجندی وائي :

فالسلف لا یعرفون ذلک وکانوا لا یقلدون إلا صاحب الشرع صلی الله علیه وسلم وقد صح اجماع الصحابة والتابعین وتابعیهم باحسان من السلف الصالحین علی المنع من أن یقصد انسان إلی قول بعینه فمن اخذ بجمیع اقوال أبی حنیفة اوجمیع أقوال مالک او اقوال الشافعی اوجمیع أقوال أحمد اوغیرهم ولم یعتمد علی ماجاء فی الکتاب والسنة فقد خالف اجماع الامة کلها واتبع غیر سبیل المؤمنین .
هدیة السلطان ص۱۲

سلف صالحین دا تقلید نه پېژنی او د صاحب الشرع یعنی رسول الله صلی الله علیه وسلم نه غیر د بل چا تقلید بې نه کاوه او د سلف صالحینو یعنی صحابه وُ تابعینو او تبع تابعینو اجماع صحیح ثابته ده چې هغوی دا کار منع کاوه چې یو انسان یو اخلی د یوه شخص قول

پسی روان وی نو چاچې د ابو حنیفه ټول اقوال واخیستل یا یې د مالك ټول اقوال واخیستل یا یې د شافعی ټول اقوال واخیستل، یا یې د احمد ټول اقوال واخیستل او یا یې د بل چا ټول اقوال واخیستل او په هغو احکامو یې اعتماد ونه کړچې په کتاب او سنت (قرآن او حدیثو) کښې راغلي دي - نو د غه شخص د ټول امت د اجماع څخه مخالفت وکړ، او د مؤمنانو نه پرته د بلې لارې تابعداری یې وکړه.

علامه خجندی لیکی:

وهذه المذاهب أمور مبتدعة حدثت بعد القرون الثلاثة.

هدیت السلطان صنا

او دا مذاهب د بدعت کارونه دی چې د دری صدیو (پیړیو) څخه وروسته پیدا شوی دی.

امام ابن قیم رحمه الله د تقلید او مقلدینو په هکله داسې وائي:

وانما حدثت هذه البدعة فی القرن الرابع المذموم على لسان رسول الله صلى الله عليه وسلم، فالمقلدون لمتبوعهم فی جمیع ما قالوه یبیحون به الفروج والدماء والاموال ویحرمونها ولا یدرون اذلك صواب ام خطأ على خطر عظيم ولهم بين يدى الله موقف شدید یعلم فیه من قال على الله ما لا

يعلم انه لم يكن على شئ .

اعلام الموقعين ص۱۸۹ ج ۲

دا د تقليد بدعت څلورمی صدی چې رسول الله صلى الله عليه وسلّم ورته بد ه ېيږی ويلی د دی څخه وروسته پيدا شوی نومقلدين دخپلو مشرانو په ټولو اقوالو (رجونر ادبنځو عورتونر) او وينی او مالونر رواکوی ، او نار واکوی او پدی نه پوهيږي چې دا خبره صحيح ده او که خطا ده.او دوی په دی کارونو سره په يو لوی خطر کښې واقع شوی دی . او دوی ليارۀ د الله په مخ کښې ډير سخت مقام دی چا چې په الله هغه څه ويل چې پرې نه پوهيده بيا به په دی پوه شي چې مونږ په هيڅ دليل نه وُ » .

علامه شنقيطی په خپل تفسير اضواء البيان کښې ليکی :

فتقليد العالم المعين من بدع القرن الرابع ومن يدعى خلاف ذلك فليعين لنا رجلاً واحداً من القرون الثلاثة الاول التزم مذهب رجل واحد معين ولن يستطيع ذلك أبدا لأنه لم يقع البتة » .

تفسير اضواء البيان ص۴۸۸-۴۸۹ ج ۷

ديوه معلوم او ټاکلی عالم تقليد کول د څلورم قرن

د بدعاتو څخه دي اوکه څوك د دي خلاف دعوه لري نوموږ ته دي د دري اولنيو هجري پيړيو نه يو سړی راپه ګوته کړي چي هغه ديوه ټاکلي سړي د مذهب تقليد په ځان لازم کړی وي، او دا کار هيڅکله نه شي کولی ځکه چي داسي هيڅ شوی نه دی".

همدارنګه نور ډير زيات علماء ليکي چي تقليد يو بدعت دی چي د خيرالقرون څخه وروسته پيدا شوی دی نو زه د هغه مقلدينو څخه پوښتنه کوم چي هغوی دين په څلورو مذهبونو کښي محصور او محدودکښي او ديوه تابعداري اسلام ګڼي بلکي د اوسني زماني ځينو مقلدينو دا هم ليکلي دي چي «بي مذهبه دله مسلمان نه کيدای شي» نو زه ورته وايم چي د دغه مذهبونو د پيدا کيدو نه مخکښي او د رسول الله صلی الله عليه وسلم د وفات نه وروسته خلك د چا په مذهب وو؟ آيا هغوی مسلمانان وو اوکه نه صحابه کرام، تابعين او تبع تابعين دچا په مذهب وو آيا هغوی مسلمانان وو اوکه نه؟ آيا هغه امام چي ته يي تقليد کوی هغه دچا په مذهب وو؟ د هغه پلار دچا په مذهب وو ايا ستا امام او د هغه پلار مسلمانان وو اوکه نه؟ که د دی ټولو سوالونو ځواب دا وی چي دغه خلك

ټول مسلمانان ؤ لږ بیا تا دغه فتوی په کوم دلیل اوکوم جرأت سره په دغه ټولو محکنیو او ورو ستنیو خلکو ولګوله ایا د الله نه نه ویرېږي ؟ آیا په قبر کښې به تا څخه داپوښتنه کېږي چې ته دچا په مذهب وی ایا د قیامت په ورځ به تا څخه داپوښتنه کېږي چې تا ولی د فلانی امام خبره نه وه منلی ؟ اوکه تا څخه به داپوښتنه کېږي چې آیا تا د الله تعالیٰ او د هغه د رسول صلی الله علیه وسلم خبره منلی وه اوکه نه ؟- ضرور به داسې یوه ورځ راځي چې ته او ستا په څېر نور ړانده مقلدین به د الله په مخ کښې ولاړ وی او الله تعالیٰ به در ته وائي چې په کوم دلیل دی حلال اوحرام جوړ کړی ؤ ؟ په کوم دلیل دی دیوه غیر معصوم خبره منلې وه ؟ او په کوم دلیل دی دغه غیر معصوم د ربوبیت او رسالت درجې ته رسولای ؤ ؟ ولی دی زما د رالېږل شوی رسول خبره نه وه منلی ؟ ایا ما تا ته نه ؤ ویلي چې: مَا اٰتَاکُمُ الرَّسُوْلُ فَخُذُوْهُ وَمَا نَهَاکُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوْا » آیا ما تا سو ته نه ؤ ویلي چې « لَقَدْ کَانَ لَکُمْ فِیْ رَسُوْلِ اللهِ اسوة حسنة » .

نو راشه ای مقلده اوس دی وخت دی الله څخه دخپلو تېرو اعمالو مغفرت وغواړه اوپه اخلاص سره توبه وباسه

اويواځې د الله تعالی کتاو د هغه د رالیږلی شوی اخری رسول محمد صلی الله علیه وسلم د احادیثو پیروی وکړه او د فلان او فلان خبری پرېږده د هغه وړځی څخه کښې د ځان دخلاصون په فکر کښې شه چې هلته به بیا نه دنیاته راتلل وي او نه به بیا پښېماني څه فائده لري .

امام ابن قیم الجوزیة په خپل کتاب اعلام الموقعین کښې د څلورمی صدی په هکله داسې وائي:

« وکان دین الله سبحانه و تعالیٰ أجل فی صدورهم، و اعظم فی نفوسهم، من ان یقدموا علیه رأیاً او معقولاً او تقلیداً او قیاساً ».

اعلام الموقعین ص۶ ج ۱-

د هغو په سینو کښې د الله تعالیٰ د دین دی نه ډېر لوړ مقام ؤ او د هغوی په زړونو کښې د دې نه ډېر لوی ؤچې په دې دین باندې رایه، عقلی امور، تقلید او یا قیاس مخکښې کړي .

نو د دی نه معلومه شوه چې تر څلورمی صدی پورې تقلید نه ؤ بلکه امام ابن قیم د څلورمی صدی د علماؤ د اتباع و د اولنی پړاؤ په هکله هم داسې وائي:

« زاهدین فی التعصب للرجال واقفین مع الحجة والاستدلال

يسيرون مع الحق أين سارت ركائبه» اعلام الموقعين ص ج-۱

«هغوى د سرو لپاره د مذهبي تعصب څخه ځان ساته او د حجت او دليل سره ولاړ ؤ د حق سپرلۍ بړچي هرخوا ته روانې وى هغوى به هماغه لوري ته تلل»

يعنى دا به يې نه ويل چې زما امام او مقتدا داسې ويلي دي نو زه به همدا منم او د بل چا به نه منم آكر چې د بل چا خبره د حجت او دليل په اساس حق وى بلكه هرچا به چې ورته حق وويل هغه به يې منل داسې نه ؤ لكه زمونږ د زمانې مقلدين چې حق ورته څرگند شي او خپله پرې هم اعتراف وكړى لكن مذهبي تعصب پرې دومره غالب وى چې هغه حقه خبره نه منى او هغه د مذهب خبره يې ټينگه كړى وى. د مثال په توگه به زه تاسو ته د حنفى مذهب د يوه متعصب مقلد خبره را نقل كړم:

محمود حسن بن ذوالفقار على الديوبندى په ترمذى

باندې تقرير ليكلى دى په هغه كښې يوه مسئله دا ده چې:
عبد الله بن عمر وائى رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلى دي:

«البيعان با لخيار مالم يتفرقا» رواه البخارى ومسلم و ابو داؤد والترمذي واللفظ له.

« اخیستونکی او خرڅونکی ترهغه پورې خیار لري چې تر

څو جلا شوی نه وی»۔

پدې کښې اختلاف دی امام احمد ، امام شافعی او عام

محدثین وائې چې د دی تفرق څخه مراد تفرق بالأبدان دی

یعنې بایع او مشتري ترهغه پورې اختیار لري ترڅو

چې د هغه ځای څخه تللی نه وی۔ او ابوحنیفة وائې ددې

تفرق څخه مراد تفرق بالکلام دی یعنې کله چې بایع وویل

چې ما په تا خرڅ کړی او مشتری وویل چې ما أخیستی نو

بیا اختیار نه لري۔

د دې حدیث راوی عبدالله بن عمر رضی الله عنهما

د عمل څخه د محدثینو د مذهب تائید کیږي ځکه چې هغه

به کله څه شی واخیست او یا به یې خرڅ کړ نو هغه ځای

څخه به روان شو د دی لپاره چې بیع واجب شی لکه دا عمل

یې امام ترمذی په ص۲۳٦ ج-۱ کښې ذکر کړی دی. همدارنګه نور

ډیر زیات احادیث په دی دلالت کوی چې مراد د تفرق

څخه تفرق با لأبدان دی۔ او عجیبه خبره خو دا ده چې

د احنافو دا مذهب دی چې راوی کله د روایت څخه خلاف

وکړی نو د هغه راوی به عمل أخیستل کیږي. او راوی

چې د کوم حدیث روایت کړی دی هغه به پرېښودل کیږی

او دا أصل هم غلط دی ځکه چې مونږ د رسول الله صلی الله علیه وسلّم په إتباع مأمور یو نه د بل چا په اتباع.

او د هغی فاسد اصل په اساس احنافو د ډیرو زیاتو احادیثو خلاف کړی دی چې د هغې ذکر اوس د بحث څخه مونږ لیری کوی.

لکن د دی سره سره هم پدی ځای کښې احنافو د مذکور حدیث او د عبد الله بن عمر رضی الله عنهما د عمل خلاف کړی دی. نو محمود حسن دیوبندی پدې حدیث باندې د ډیر بحث نه وروسته داسې لیکي:

«فالحاصل إن مسئلة الخیار من مهمات المسائل و خالف أبو حنیفة فیه الجمهور وکثیراً من الناس من المتقدمین والمتأخرین صنفوا رسائل فی تردید مذهبه فی هذه المسئلة ورجح مولانا شاه ولی الله المحدث دهلوی قدس سره فی رسائل مذهب الشافعی من جهة الأحادیث والنصوص وکذلك قال شیخنا مد ظله یترجح مذهبه وقال: الحق والإنصاف ان الترجیح للشافعی فی هذه المسألة ونحن مقلدون یجب علینا تقلید امامنا إبی حنیفة». تقریر الترمذی ـ لمحمود حسن الدیوبندی ص۳۵ ط۳۶ «حاصل دا دی چې د خیار مسئله د ډیرو مهمو مسائلو څخه ده

او ابوحنیفة پدی کښې د جمهورو علماؤ او د مخکنیو او
وروستنیو ډېرو خلکو خلاف کړی او پدی مسئله کښې
مخکنیو او وروستنیو ډېرو علماؤ د ابوحنیفة د مذهب
په خلاف او تردید کښې ډېری رسالی لیکی دی. او محدث
دهلوی شاه ولی الله هم پخپلو رسائلو کښې د احادیثو او
نصوصو له أمله د شافعی مذهب ته ترجیح ورکړی. او هم زمونږ
زمونږ استاذ هم ویلی دی چې د شافعی مذهب صحیح دی
او ویلی یې دی چې حق او انصاف دا دی چې پدی مسئله
کښې ترجیح د شافعی طرفته ده. لکن مونږ مقلدین یو او
مونږ باندی د خپل امام تقلید واجب دی.»

نو دا څومره د افسوس خبره ده چې یو سړی

احادیث او نصوص، حق او انصاف پرېږدی
او د مذهب پسی ځی که دا رنګه تقلید شرك نه وی نو اخر شرك
به څه وی.

او ددی تقلید د مرض سبب او علت دا دی چې د
قرآن او حدیثو څخه دغه علماؤ خلك لیری کړی دی د فقهاؤ
اقوال او دیونان فلسفی یې دین ګڼلی او قرآن او حدیث
یې شاته غورځولی نو ځکه ددغسې علماؤ ته یو حق پرست عالم
داسې وائي:

ا يـا علماء الهند طال بقاءكم
و زال بفضل الله عنكم بـلاءكم
رجوتم بعلم العقل فوز سعادة
وأخشى عليكم ان يخيب رجاكم
فلا فى تصانيف الاثير هدا ية
ولا فى اشارات ابن سينا شفاءكم
ولا طلعت شمس الهدىٰ من مطالع
فأوراقها ديجوركم لا ضياءكم
ولا كان شرح الصدر للصدر شارحا
بل ازداد منه فى الصدور صداءكم
وبازغة لا ضوء فيها اذا بدت
واظلم منها كالليالى ذكاءكم
وسُلمكم مما يفيد تسفلا
ليس به نحو العلى ارتقاءكم
فما علمكم يوم المعاد بنافع
فيا ويلتى ما ذا يكون جزاءكم
أخذتم علوم الكفر شرعاً كأنما
فلاسفة اليونان هم انبياءكم

مرضتم فزدتم علة فوق علة
تداووا بعلم الشرع فهو دواءكم
صحاح حديث المصطفى وحسانه
شفاء عجيب فليزل منه داءكم

ترجمه:

ای دهغه علماوُ د ډېر وخته پورې ژوندی اوسئ او د الله په فضل دی تاسو ته ستاسو بیمارۍ لیرې شي د عقل په علم باندې د اخرت د نیک بختۍ امید لرئ، او ویرېږم چې ستاسو دا امید به برباد شی، نه د اثیر په تصانیفو کښې هدایت شته، او نه د ابن سینا په بندیخانو کښې، د هدایت لمر د مطالعو څخه نه دی ختلی، د دی کتابونو پاڼې تا لپاره تیارې دی او رڼا نده، لا صدر شرحې کښې د سینې پراخی نشته، بلکې ستاسو سینو کښې له دی نور هم درد زیات شو، کله چې دا کتابونه د شمس بازغه ښکاره شي نو هیڅ رڼا پکښې نه وی، او د دی نه هم د شپې غوندی ستاسو ذکاء زیاته تیاره ده، او سُلم کتاب لتون هم را ښکته کول کوی، او پورته خواته تاسو نشی پورته کولای، نو د قیامت په ورځ دا ستاسو علم تاسو ته هیڅ

فائده نه رسوی، نو های أفسوس چې ستاسو بر څه جزاء وی، تاسو د کفر علومو نه شرعه جوړه کړې ده، داسې ښکاری لکه چې دیونان فلاسفه ستاسو أنبیاء وی".

تاسو نا جوړه شوی یا ست او مرضونو ډېر شوی دی، نو د شرعی په علم دواء وکړی چې دا ستاسو دارو دی د رسول الله صلی الله علیه وسلم صحیح او یا حسن احادیث یوه عجیبه شفا ده نو په هغې دی ستاسو مرض لیرې شی.

څه عجیبه دارو یې روحی بیمارانو ته وښودل نو راځئ ای د شرك، تقلید او بدعت بیمارانو په قرآن او حدیثو باندې د خپلو روحی امراضو دارو وکړئ.

د تقلید رد د سلف صالحینو څلورو امامانو اونورو د امت د علماؤ د اقوالو په تأیید

ټولو سلف صالحینو، څلورو مشهورو امامانو او د اسلامی امت نامتو علماؤ د تقلید رد کړی دی چې د هغوی ځینې اقوال به د نمونې په شکل زه لوستونکو ته را نقل کړم.

په یوه روایت کښې راځي:

عن ابن عباس قال لیس منا أحد الا یؤخذ من قوله ویدع غیر النبی صلی الله علیه وسلم. رواه احمد

د عبدالله بن عباس رضی الله عنه نه روایت دی هغه وائي چې زموږ نه هیڅ یو کس نشته مګر د هغه ځینې خبره به اخیستل کیږي او ځینې به پرې منوول کیږي غیر د نبی کریم صلی الله علیه وسلم څخه».

هم دارنګه

عبدالله بن مسعود رضی الله عنه وائي:

لا یقلدن أحدکم دینه رجلاً ان آمن آمن وان کفر کفر فإنه لا أسوة فی الشر» اعلام الموقعین ص۱۷٦ ج-۲ تفسیر اضواء البیان ص۴۹٤ ج-۷

ستاسو یو کس دی په دین کښې دیوه سړی څخه تقلید

نه کوي چې که هغه ایمان راوړي نو دا هم ایمان راوړي او که هغه کافر شو دا هم کافرکېږي ځکه چې په شرکی تابعداری ننشته ». شیخ الاسلام ابن تیمیة وائي:

وهؤلاء الأئمة الاربعة رضي الله عنهم قد نهوا الناس عن تقليدهم في كل مايقولونه»

مجموع فتاوی ص۲۱۱ ج۲۰ - دغه څلور امامان دي چې خلک يې ددوی په هره خبره کښې د تقلید څخه منع کړي دي «.

امام ابن قيم وائي :-

وقد نهى الائمة الاربعة عن تقليدهم و ذموا من أخذ اقوالهم بغير حجة » اعلام الموقعين ص۱۸۱ ج۲ .

څلور و امامانو (ابوحنیفة، مالك ، شافعي او احمد) د خپل تقلید څخه خلك منع کړي دي او چاچې د هغوی اقوال بې دليله واخیستل هغه ئه امامانو بد ویلی دی».

علامه شنقیطي وائي :

اعلم أن الائمة الاربعة رحمهم الله متفقون على منع تقليدهم التقليد الاعمى الذى يتعصب له من يدعون انهم اتباعهم ولوكانوا أتباعهم حقاً لما خالفوهم فى تقليد هم الذى منعوا منه و نهوا عنه»

تفسير اضواء البيان ص۵۳۹ ج۷ .

«پوه شه چې څلور امامان رحمهم الله د هغوی د تقلید په منع متفق دی داسې رړند تقلید چې ځینې هغه متعصبین خلك يې کوی او دا دعوه لری چې مونږ ددی امامانو تابعدار یو، نو که دوی د هغه امامانو په حقه تابعدار وای دوی به د هغوی داسې خلاف نه وُکړی چې هغوی تقلید منع کړی دی او دوی يې تقلید کوی.»

امام ابو حنیفه وائی:

لاینبغی لمن لم یعرف دلیلی ان یفتی بکلامی»

حجة الله البالغة ص۳۴۱.

«چا ته دا مناسب ندي چې زما دلیل يې نه وی پیژندلی او زما په خبره فتویٰ ورکړی».

نو اوسنی حنفیان دامامام ابو حنیفه د دی قول نه مخالف دی ځکه چې د هغه دلائل ورته په ډیرو ځایو کښې معلوم نه وی او د هغهٔ په مزهب فتویٰ ورکوی.

امام ابو حنیفه وائی:

اذا قلت قولاً وکتاب الله یخالفه فاترکوا قولی لکتاب الله.

کله چې ما څه خبره وکړه او د الله د کتاب نه مخالفه وه نو زما خبره د الله کتاب لپاره پریږدی».

چا ورته وویل که د رسول الله صلی الله علیه وسلّم قول
یې مخالف وي؟

هغه وویل:

«اترکوا قولی لخبر الرسول صلّی الله علیه وسلّم.

«زما خبره د رسول الله صلّی الله علیه وسلم د حدیث
لپاره هم پرېږدئ»

چا ورته وویل: که د صحابه وو قول یې مخالف وي.

هغه وویل:

۱۹ «اترکوا قولی لقول الصحابة». فتح المجید ص هدیة السلطان

زما قول د صحابه وو قول لپاره هم پرېږدئ»

او د هغه حنفیانو په حال زیات افسوس دی چې صحیح
حدیث ورته ورسېږي خو بیا هم د امام ابوحنیفه
خبره نه پرېږدي هغه ورته وائي چې ما پرېږده او
دوی وائي چې مونږ به تا نه پرېږدو.

امام ابوحنیفه وائي:

«إیاکم والقول فی دین الله تعالیٰ بالرأی وعلیکم باتباع
السنة فمن خرج عنها ضل»

المیزان الکبریٰ للشعرانی ص ۸م ۱-۲

«تاسو ځان وساتئ د الله تعالیٰ په دین کښې د رأیي نه

او تاسو هر و مرو د سنتو اتباع وکړئ او څوک چې د سنتو څخه ووت گمراه شو ».

امام مالک رحمه الله وائي:

« ما منا الا راد و مردود عليه الا صاحب هذا القبر صلى الله عليه وسلم ». فتح المجيد ص٢٠٦

« زمونږ نه هيڅ يو کس نشته مګر هغه باندې خپله خبره بېرته واپس کېږي او نه منل کېږي غير د دې قبر والا نه يعنى د نبي کريم صلى الله عليه وسلم قبر ته ئې اشاره وکړه ».

امام مالک وائي:

« انما انا بشر أخطئ وأصيب فانظروا في رأيي فكل ما وافق الكتاب والسنة فخذوا به وكل ما لم يوافق الكتاب والسنة فاتركوه ». تفسير اضواء البيان ص٣٩ ٧-٦٠

« بې شکه زه بشر يم کله خطا کېږم او کله حق ته رسېږم نو زما رايه وګورئ زما هره رايه چې د قرآن او حديثو سره موافقه وه نو وائې خلئ او کومه چې د قرآن او حديثو سره موافقه نه وه نو پرې ئې ږدئ ».

امام شافعي رحمه الله وائي:

مثل الذی یطلب العلم بلا حجة کمثل حاطب لیل یحمل حزمة حطب وفیه افعی تلدغه وهو لایدری».

اعلام الموقعین ص ۱۸۱ ج - ۳

«د هغه چا مثال چي د بې دلیله علم طلب کوی د هغه چا په شان دی چي د شپې خاشاك را تولوی یوه کیږده راواخلي او په هغې کښي مارږی هغه یې وچیچي او دا پرې نه پوهیږي».

همدارنګه وايي:

اذا صح الحدیث فهو مذهبی» تفسیر اضواء البیان ص ٥٤٤ ج - ٧

«کله چي حدیث صحیح ثابت شو نو همدا زما مذهب دی».

همدارنګه امام شافعی وايي:

«أجمع المسلمون علی ان من استبانت له سنة رسول الله صلی الله علیه وسلم لم یکن له ان یدعها لقول احد من الناس». اعلام الموقعین لابن القیم ص ٧ ج - ١

مسلمانانو پدی اجماع کړیده چي چاته د رسول الله صلی الله علیه وسلم سنت ښکاره شو نو هغه ته دا روا نده چي دغه سنت په خلکو کښي دیو چا د قول له امله پریږدي».

امام شافعي رح وايي:

«إذا صح الحدیث بما یخالف قولی فاضربوا بقولی الحائط»

واذا رأيت الحجة موضوعة على الطريق فهي قولي» .

مجموع فتاوى ص۲۱۱ ج۲۰

"كله چې صحيح حديث راغى او زما دقول مخالف وي نو زما خبره پر ديوال وولئ او كله چې تا دليل وليد چې پر لاره كښې ايښى وي نو هم دغه زما قول دى".

امام احمدؒ وائي :

"لا تقلدني ولا تقلد مالكاً ولا الثوري ولا الأوزاعي وخذ من حيث أخذوا".

وقال : "من قلة فقه الرجل ان يقلد دينه الرجال".

اعلام الموقعين ص۱۸۲ ج۲ . مجموع فتاوى ص۲۱۱ ج۲۰

"زما تقليد هم مه كوئ او د مالكؒ سفيان ثوري او اوزاعي تقليد هم مه كوئ او د هغه ځاى څخه دين واخله چې هغوى اخيستى (قرآن او حديثو څخه) او وائي چې د يوه سړي د ناپوهى او فقاهت دكموالى څخه دا هم ده چې خپل دين د سړيو نه تقليد وي".

امام احمدؒ وائي :

عجبت لقوم عرفوا الإسناد وصحته ويذهبون إلى رأى سفيان والله تعالى يقول : "فليحذر الذين يخالفون عن

أمره أن تصيبهم فتنة او يصيبهم عذاب أليم. أتدری ما الفتنة؟ الفتنة الشرك. لعله إذا رد بعض قوله أن يقع فی قلبه من الزيغ فيهلك" فتح المجيد ص۴۶

"زه هغه قوم ته تعجب کوم چې سند او د سند صحت پېژندلی دی او بیا د سفیان رأيې پسې ځي او الله تعالی فرمائي: هر و مرو دی و وېرېږي هغه کسان چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم د طریقې او حکم څخه مخالفت کوي چې دوی ته به فتنه ورسېږي او یا به ورته دردناك عذاب ورسېږي" ایا ته پوهېږې چې فتنه څه شی دی؟ فتنه شرک دی.

کیدای شي چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم ځینی خبری رد کړي (قبولې او عملی یې نکړي) نو دده په زړه کښی به کوږ والی پیدا شي او هلاک به شی".

نو دا هغه غلو رامامان دي چې د دوی مقلدین یې په هر څه کښی تقلید کوي که صریح نص د قرآن کریم او صحیح حدیث هم راشي او د دوی د امام خبره د دغه نص څخه مخالفه وي نو دوی نص پرېږدي او د امام خبره اخلي او یا د امام نه د پرولاندی خلکو خبره اخلي. لکه چې صاوي ویلي دي چې زمونږ د امام خبره د قرآن کریم یا حدیث او یا د اجماع څخه هم مخالفه وی نو مونږ به دا د رېوارو پرېږدو او د امام خبره به اخلو. نو همدغه

تقلید شرک دی اود همدی تقلید ځنې مونږ ه خلور وارو امامانو منع کړي یو . همدا رنګه داسلامی امت نورو علماؤ هم تقلید منع کړیدی .

ابو عبد الله بن خوازمنداد البصری وائي :

والتقليد فی دين الله غير صحيح وكل من اوجب الدليل عليك اتباع قوله فأنت متبعه والإتباع فی الدين مسوغ والتقليد ممنوع . اعلام الموقعين ص۱۷۸ ج ۲

دالله په دین کښی تقلید صحیح نه دی او هرهغه څوك چي پرتا باندی دلیل د (قرآن او حدیث) ځنې د هغه د قول اتباع لازمه کړي نو ته د هغه متبع یې او اتباع په دین کښی روا ده او تقلید منع دی .

عبد الله بن معتمر وائي :

"لا فرق بين بهيمة تنقاد و انسان يقلد" .

تفسير اضواء البيان ص۴۹۴ ج ۷ اعلام الموقعين ص۲۳۶ ج ۲

" د هغه حیوان او چار پای په منځ کښی چي پری پکښی وي او څوك یې راښکاږي او د هغه انسان چي تقلید کوي هیڅ فرق نشته ".

ابن عبد البر د مزنی قول داسی را نقلوي :

"يقال لمن حكم بالتقليد هل لك من حجة فيما حكمت به؟

فإن قال نعم أبطل التقليد لأن الحجة أوجبت ذلك عنده لا التقليد ، فإن قال حكمت به بغير حجة قيل له فلم أرقت الدماء وأبحت الفروج وأتلفت الأموال وقد حرم الله ذلك إلا بحجة ، قال الله عز وجل (إن عندكم من سلطان بهذا) اى من حجة بهذا ، .

تفسير اضواء البيان ص ٤٩٧ ج ٢

چاچې په تقليد يو حكم وكړ بايد ورته وويل شي چې ايا ته چې په څه شي حكم وكړ څه دليل درسره وو ؟ كه يې وويل چې: هو ! نو تقليد يې باطل كړ ځكه چې دليل دا حكم واجب كړ نه تقليد . او كه وې ويل چې ما بې دليله حكم وكړ نو بايد ورته وويل شي چې ولې دې (پيدى بې دليله حكم) وينې توى كړې او فرجونه (ښځې) دې روا كړې او مالونه دې لوټ كړل حال دا چې دا كار الله تعالىٰ بې دليله حرام كړى دى . الله فرمايلي دي ، ايا تاسو سره پدى څه دليل شته ، .

علامه محمد بن اسماعيل الأمير اليمانى وائي :

علام جعلتم ايها الناس ديننا — لأربعة لا شك فى فضلهم عندى

هم علماء الدين شرقاً ومغرباً — ونور عيون الفضل والحق والزهد

ولكنهم كالناس ليس كلامهم — دليلاً ولا تقليدهم فى غد يجدى

ولازعموا حاشاهم أن قولهم . دليل فيستهدى به كل مستهدى

"ای خلکو تاسو پرکوم دلیل دازمونږ دین هغوځلورو امامانو پورې تړلی دی چې زما په نزد د هغوی په فضیلت کښې هیڅ شک نشته هغوی په مشرق او مغرب کښې د دین علماء دی او د فضیلت ، حق او زهد د ستر کور نیاده ، لکن دوی هم دنور و خلکو غوندې دي چې د هغوی خبره دلیل ندی او نه يې تقلید سباورځې لپاره څه کتبه لری او دی امامانو داهم نه دي ويلي چې زمونږ قول داسې دلیل دی چې هرڅوک يرې هدایت مومي".

ملا علی القاری حنفي وائي :

"لا يجب على أحد من هذه الأمة أن يكون حنفياً اومالكياً اوشافعياً اوحنبلياً". بحوالة هداية السلطان ص١٦

په دې امت کښې هیچا باندې دا لازم ندي چې یا دې حنفي وي او یا دې مالکي وي او یا دې حنبلي وي".

د حنفي مذهب مشهور عالم ابن همام د حنفي فقهې په اصولو "التحرير" کښې ليکي :

"ان التزام مذهب معين غير لازم على الصحيح لان التزامه غير ملزم اذ لا واجب إلا ما أوجبه الله ورسوله ولم يوجب الله ولا رسوله على احد من الناس أن يتمذهب

على مذهب رجل من الأئمة فيقلده في دينه في كل ما يأتي ويذرون غيره ".

حوالة هدية السلطان ص۱۵

"صحيح خبره داده چې ديوه تاکلي مذهب لازمګڼل په ځان باندې ضروري ندي ځکه چې دالازم ګڼل لازم شوي ندي ځکه چې واجب نشته مګر هغه چې الله تعالیٰ واجب کړي وي او د الله تعالیٰ رسول واجب کړي وي، او دا نه الله تعالی واجب کړي او نه د هغه رسول چې يو څوک دې دامت ديوه سړي په مذهب وي او په دين کښې دې په هر څه کښې د هغه تقليد کوي او د نورو سړو چې څه وي هغه دې پرېږدي".

علامه خجندي ليکي :

"وماكفر غالب من كفر من الأولين والآخرين إلا بالتقليد للأحبار والرهبان والمشايخ والآباء" .

هدية السلطان ص۸

"د مخکښنو او وروستينو ځنې زيات خلك چې كافر شوي دي هغوى د علماؤ، پيرانو، مشايخو او پلرونو په تقليد کافر شوي دي".

خجندي بل ځای کښې ليکي :

"ولكن الأسف ألف أسف من المقلدين المتأخرين والمؤلفين الذين سودوا الدفاتر وقد ظنهم الناس أنهم علماء مجتهدون معصومون فهم قد الزموا الناس تقليد واحد من الأئمة الأربعة ومذاهبهم المعروفة فبعد الإلتزام حظروا الأخذ والعمل بقول غيره كانهم جعلوه نبيا مرسلاً مطاعاً" هدية السطان ص۹

"د ورستنيو هغو مقلد ينواو مؤلفينو په هكله زرخله افسوس دی چې کتابونې ډک کړيدی او خلک پری گمان کوي چې هغوی علماء او معصوم مجتهدين دي ځکه چې دوی دخلورو امامانو تقليد او معلوم مذهبونه په خلکو لازم کړيدي او بیائې د نورو خلکو قول اخيستل او په هغې عمل کول منع خلك ويرولي دي نو دا داسې شو لکه چه دغه امام ئې رالیږل شوی نبي جوړ کړی وي چې د هغه اطاعت کيږي".

همدا رنګه علامه خجندي په خپله رساله "هدية السلطان کښې ليکي :

"وأما المذاهب فهي اراء أهل العلم وافهامهم فى بعض المسائل واجتهاداتهم وهذه الأراء والإجتهادات والفهوم لم يوجب الله تعالى ولا رسوله على احد اتباعها، فإن فيها

الصواب والخطأ. ولا صواب خالصاً إلا ما ثبت عن رسول الله صلى الله عليه وسلم وكثيراً ما ذهب الأئمة إلى مسألة فبان لهم الحق في غيرها فرجعوا عنها»

هدية السلطان ص٦

دا مذاهب د علماؤ رأيې او پرځينو مسائلو کښې د هغوی فهم او اجتهادونه دي او ددی رأيو او اجتهادونو او پوهې تابعداري پرهيچا باندې نه الله تعالى اونه د هغه رسول واجبه کړېده ځکه چې پدی کښې حق ته رسيدل هم شته او خطا کېدل هم شته او حق ته رسيدل يوائحې په هغو احاديثو کښې دي چې د رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه ثابت شوي وي او د ډيرخلې امامان يوی مسألې خواته تللی دي او بيا ورته حق په بل څه کښې ښکاره شويدی نو د هغې مسألې څخه يې رجوع کړيده».

بيا علامه خجندی ليکی :

«فدين الإسلام دين واحد لا مذاهب فيه ولا طرق يجب اتباعها إلا طريق محمد صلى الله عليه وسلم وهديه».

هدية السلطان ص٢

«نو د اسلام دين يو دی نه پکښې دا سی مذهبونه شته او نه پکښې دا سی طريقې چې د هغې تابعداري واجبه وي پرته

د محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم د طریقې او لارې څخه ".

شیخ الاسلام ابن تیمیه" وائي :

"ولیس لأحد أن ینصب للأمة شخصاً یدعو إلی طریقته ویوالی ویعادی علیها غیر النبی صلی الله علیه وسلم ولا ینصب لهم کلاماً یوالی علیه ویعادی غیر کلام الله ورسوله وما اجتمعت علیه الامة بل هذا فعل اهل البدع الذین ینصبون لهم شخصاً او کلاماً یفرقون به بین الأمة".

مجموع فتاوی ص۱۶۴ ج-۲۰

"هیڅ چاته دا روا ندي چې امت ته یو شخص ودروي او خلک د هغه طریقې ته رابلي او د هغه په طریقه باندې د خلکو سره دوستي او دښمني کوي پرته د رسول کریم صلی الله علیه وسلم څخه او نه ورته دا روا دي چې یوه خبره ورته وټاکي او په هغې باندې دوستي او دښمني کوي پرته د الله او د هغه د رسول د خبرو څخه. او امت پدې اجماع کړېده چې دا کار د بدعتیانو دی چې یو شخص یا یو کلام خلکو ته ودروی او د امت په منځ کښې پرې جدائي راوړي ".

او شیخ الاسلام ابن تیمه وائي :

"ولا یجب علی أحد من المسلمین التزام شخص معین غیر الرسول صلی الله علیه وسلم فی کل ما یوجبه او یخبر به بل کل

احد من الناس يؤخذ من قوله و يترك إلا قول الرسول صلى الله عليه وسلم ". مجموع فتاوى ص۲۰۹ ج-۲۰

• په هیڅ یوه مسلمان باندې دیوه ټاکلی شخص د مذهب تابعداري لازمه نده پرته د رسول الله صلی الله علیه وسلم د تابعدارۍ څخه په هرڅه کښې چې واجبوي ئې او یا مونږ ته خبر راکوي بلکې د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه پرته د هرچا خبرې اخیستل کیږي او ځینې پرېښوول کیږي ".

علامه ابن قیم په خپل کتاب اغاثة اللهفان ص۱۲۵ ج-۱ کښې لیکي:

"و من كيد الشيطان امرهم بلزوم زى واحد ولبسة و هيئة و مشية معينة و شيخ معين وطريقة مخترعة ومذهب معين ويفرض عليهم لزوم ذلك بحيث يلزمونه كلزوم الفرائض فلا يخرجون عنه ويقدحون فيمن خرج عنه و يذمونه كأكثر مقلدة المذاهب المعينة واصحاب الطرق المتنوعة من الصوفية الخرافية كالنقشبندية والقادرية والسهروردية والشاذلية والتيجانية وغيرهم فالحذر الحذر مما هم عليه من التعصب والتقليد ".

• دا هم د شیطان د چلونو او دوکو څخه یو چل دی چې خلکو ته ئې امر کړی چې یو رنګ طریقه او لباس او یو

معين هيئت او تګ او تاکلي شخص او دځانګړې شوې طريقه او تاکلي مذهب لازم وګڼي او ددې اتباع پرې داسې لازمه وګڼي لکه چې د اسلام د فرائضو اتباع لازمه ده ، نو ددې طريقو او مذهبونو څخه نه . ولې او څوک چې ورڅخه ووتل هغه باندې تهمت لګوي او بدې ګڼي . لکه د بېر د معينو مذهبونو مقلدين او د مختلفو طريقو والا د خرافي صوفيانو څخه لکه نقشبنديان ، قادريان ، سهروردیان شاذليان ، تيجانيان او داسې نور . نو کوم تعصب او تقليد چې دوې کوي له هغه د بېره په کلکه وېره پکار ده ،،

علامه خجندي وائي :

• فيا أيها المسلمون إذا قلدنا مذهب رجل وبلغنا حديث الرسول المعصوم صلى الله عليه وسلم الذى فرض الله تعالىٰ علينا طاعته وتركنا حديثه صلى الله عليه وسلم واتبعنا ذلك الرجل ومذهبه فمن أظلم منا وما عذرنا يوم يقوم الناس لرب العلمين . فمن يتعصب لواحد معين غير الرسول صلى الله عليه وسلم ويرىٰ أن قوله هو الصواب الذى يجب اتباعه دون الأئمة الآخرين فهو ضال جاهل بل قد يكون كافراً يستتاب فإن تاب فبها وإلا قتل ، .   هدية السلطان ص۱۳

• نو اې مسلمانانو ! کله چې مونږ ديوه سړي د مذهب

تقلید وکړ او د معصوم رسول الله صلی الله علیه وسلم حدیث موږ ته ور سید ، هغه رسول چې الله تعالیٰ په موږ باندې د هغه منل فرض کړي دي ، او موږ پدې تقلید د هغه صلی الله علیه وسلم حدیث پرېښود او د غه سړي او د ده د مذهب تابعداري مو وکړه نو موږ نه به څوک زیات ظالم وي او په هغه ورځ به زموږ ه عذر څه وي چې خلک به د عالمیانو رب په مخ کښې ولاړ وي نو چاچې د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه پرته دیوه تا کلي شخص لپاره تعصب وکړ او داي نظر ؤ چې دادده قول هغه حق ته رسېدل دي چې په موږ یې تابعداري لازمه ده ګ نورو امامانو څخه پرته نو دا ګمراه او جاهل دی بلکې کله کله داسړی داسی کافر دی چې د توبې کولو طلب به ورڅخه وشي که توبه یې وویسته سبه ده که نه نو وبه وژل شي " .

همدارنګه یو شاعر وایي :

ما الفرق بين مقلد في دينه　　راض بقائده الجهول الحائر

وبهيمة عمياء قاد زمامها　　أعمىٰ على عوج الطريق الجائر

رياض الجنة في الرد على اعداء السنة للشيخ مقبل بن هادى الوداعي

د هغه مقلد چې په خپل دین کښی تقلید کوي او په خپل نا پوهه او حیران مشر راضي وي او د هغه ړوند چار پای

او د نګر چې د هغه واکې د رانده په لاس کښې وي او په کږو وږو لارو يې روان کړی وي څه فرق دی .

امام ابن حزم وائي :

واهرب عن التقليد فهو ضلالة　　ان المقلد في سبيل الهالك

د تقليد نه وتښته ځکه چې دا ګمراهي ده او مقلد د هلاکت په لاره کښې دی .

مولانای روم د تقليد په باره کښې وائي :

ګرچه عقلت سوی بالا می پرد　　مرغ تقليدت به پستی می چرد

منکر آن باشد که تقليدی بود　　دين احمد راز تحقيق بود

مثنوی

که ستا عقل　　هرڅومره پورته الوزي خو د تقليد مرغه دې لخ په ښکته خرېږي ، منکر هغه وي چې تقليد کوي د محمد صلی الله عليه وسلم دين د تحقيق راز دی .

علامه شنقيطی وائي :

« وأما مقلدوه فقد ترك النظر في كتاب الله وسنة رسوله واعرضوا عن تعلمهما اعراضاً كلياً مع يسره و سهولته ونزلوا أقوال الرجال الذين يخطئون ويصيبون منزلة الوحي المنزل من الله » .

تفسير اضواء البيان ص $\frac{٣٥٨}{ج-٧}$

"د ائمه ؤ مقلدينو د الله تعالى په كتاب او د هغه د رسول په سنتو كښې نظر پرېښې دى او ددى دوار و د زده كړى څخه ئې بالكل اعراض كړى دى سره ددې چې دا قرآن او حديث ډېر اسان دي او د غه مقلدينو د هغه خلكو چې خطاكېږى او حق ته رسېږي د هغوى اقوال ئې د الله تعالى له لوړې دوجى درجې ته رسولي دي".

او علامه شنقيطي وائي :

" فالذين يقولون من الجهلة المقلدين هذا حلال و هذا حرام و هذا حكم الله ظناً منهم ان اقوال الإمام الذى قلدوه تقوم مقام الكتاب والسنة و تغنى عنهما و ان ترك الكتاب والسنة والإكتفاء بأقوال من قلدوه اسلم لدينه اعمتهم ظلمات الجهل المتراكمة عن الحقائق حتى صاروا يقولون هذا " . تفسير أضواء البيان ص ٥٤٧ ج ٧

"نو هغه جاهل مقلدين چې وائي دا حلال دي او دا حرام دي او دا د الله حكم دى پدې گمان چې د دغه امام اقوال چې دوى ئې تقليد كړى دى د قرآن او حديثو په ځاى كښې ودرېږى او قرآن او حديثو ته ضرورت نشته او د قرآن او حديثو پرېښوول او د هغه خلكو اقوال چې دوى ئې تقليد كړى هغه كافى دى او د ده دين د سالم پاتې كېدو لپاره سنه پوره دى

دوی دجهل کبله تیاروُ دحقائقوڅخه راتلنده کړیدی تردی چې دوی داسی خبری کوي».

داوسنی عصرنامتو عالم سید سابق وائي:

«وبالتقليد والتعصب للمذاهب فقدت الأمة الهداية بالكتاب والسنة وحدث القول بانسداد باب الإجتهاد وصارت الشريعة هي اقوال الفقهاء وأقوال الفقهاء هي الشريعة». فقه السنة ص١٣ ج-١

«په تقلید او د مذاهبولپاره په تعصب باندې امت د کتاب الله اوسنة الرسول هدایت ورک کړ، او داخبره راپیدا شوه چې داجتهاد دروازه بنده ده او شریعت د فقهاؤ اقوال وګرځېدل او دفقهاؤ اقوال شریعت وګرځېده».

هدارنګه نورودېروعلماؤ په تقلید باندې ردونه لیکلی دي چې د ټولورانقلول به دلته داوږدوالي سبب وګرځي.

دېرناپوهه اوجاهلان دا وائي چې محدثین لکه امام بخاری مسلم، ترمذی او داسې نور مقلدین وو حال داچې داخبره بالکل غلطه ده ځکه چې محدثین مقلدین نه وو بلکی هغوې په خپلوکتابونوکښی داسی احادیث رانقل کړیدي چې هغه دڅلورواړو مذهبونومخالف دي، او هېڅ یوه محقق داندي لیکلی چې هغوې مقلدین وو بلکې علماء وائي چې هغوې

مقلدین نه وولکه چې شیخ الإسلام ابن تیمیه وائي :

* اما البخاری و ابوداود فإمامان فی الفقه من اهل الإجتهاد وأما مسلم والترمذی والنسائی و ابن ماجة و ابن خزیمة و ابو یعلی والبزاز ونحوهم فهم علی مذهب أهل الحدیث لیسوا مقلدین لأحد بعینه من العلماء .

مجموع فتاوی ص ۴۰ ج ۲۰

* بخاری او ابوداود په فقه کښې اماما نوو او مجتهدین وو او مسلم ، ترمذی ، نسائی ، ابن ماجه ، ابن خزیمة ، ابو یعلی بزاز او داسې نور د اهل حدیثو په مذهب وو ، او په علماؤ کښې دیوه تاکلی شخص مقلدین نه وو .

نو د اهل حدیثو مذهب د عامو محدثینو مذهب دی او دا یو داسې مذهب دی چې د قرآن او حدیثو په دلیل ثابت ولاړ دی او اهل حدیث چا ته دا نه وائي چې زمونږ د علماؤ خبره ومنئ بلکې ورته وائي چې د قرآن او د هر صحیح غیر مجروح حدیث چې د نسخې او تخصیص دلیل پکښې نوي تابعداري وکړئ ، نو څوک چې اهل حدیثو سره بغض کوي هغوي د حدیثو سره بغض کوي ، او امام ابن قیم داسې خلکو ته وائي :

یا مبغضا اهل الحدیث شاتماً	ابشر بعقد ولایة الشیطان
او ما علمت بأنهم انصار دیـ	ـن الله والإیمان والقرآن

او ماعلمت بأن انصار الرسو ل هم بلاشك ولا نكران
هل يبغض الأنصار عبد مؤمن أو مدرك لروائح الإيمان

القصيدة النونية

« ای اهل حدیثو سره کینه او بغض کوونکیه او هغوبیته کنځلی کوونکیه ته پدی پوه شه چې تا د شیطان سره دوستی شروع کړیده» ایا ته نه پوهېږی چې اهل حدیث د الله د دین ایمان او قرآن انصار دي ایا ته پدې نه پوهېږی چې دوی بې شکه او بې انکاره د رسول الله صلی الله علیه وسلم انصار دي . ایا داسی یوبنده د انصارو سره بغض کوي چې هغه مؤمن وي او یائې د ایمان بوی میسدلی وی .

نو اهل حدیث هغه خلك دي چې په قرآن او حدیثو عمل کوي او حدیث د رسول الله صلی الله علیه وسلم حدیثو او قرآن دواړو ته ویل کېږي الله تعالیٰ په قرآن هم د حدیثو اطلاق کړیدی لکه چې فرمائي ، « فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ »

" نو په کوم حدیث به وروسته د قرآن نه دوی ایمان راوړي" .

ابو محمد هبة الله بن الحسن الشیرازي وائي :

علیك بأصحاب الحدیث فإنهم على منهج للدين مازال معجماً
وما النور إلا في الحديث وأهله اذا ما دجا الليل البهيم و أظلما

تا ته دا پکار ده چې د اهل حدیثو سره ملګری شی ځکه چې

دوی همېشه لپاره ددین ترجماني کوي ، او کله چې تېه تیاره شپه را وخېژي نو بیا ر نانښته دی مګر په حدیثوکښې ده او په اهل حدیثوکښې ده ".

۱ داسلام یو شاعر وائي :

تمسك بحبل الله واتبع الهدیٰ ولا تك بدعیاً لعلك تفلح

ولذ بكتاب الله والسنن التی اتت عن رسول الله تنجو وتربح

ودع عنك اراء الرجال وقولهم فقول رسول الله ازکی وأرجح

ولا تك فی قوم تلهو بدینهم فتطعن فی اهل الحدیث وتقدح

إذا ما اعتقدت الدهر یا صاح هذه فأنت علی خیر تبیت وتصبح

* دالله په رسۍ منګولې ولګوه او د هدایت تابعداري وکړه او بدعتی کېږه مه دی لپاره چې کامیاب شې او د الله په کتاب او هغو سنتو لذت حاصل کړه چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه راغلي دي نو خلاصی به ومومی او خوشحال به شی ، او د خلکو رائې او خبرې پرېږده ځکه چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم خبره ډېره پاکه او راجح ده . او د هغه قوم څخه مه کېږه چې د خپل دین څخه غافل دي او داسې مه کېږه چې اهل حدیثو ته بد وائې او تهمت پرې لګوي ، که ستا ټوله زمانه د غسې پاکه عقیده وه نو ستا سهار او بېګا به په خیر کښې وي ".

ابو محمد هبة الله بن الحسن الشیرازی وائي :

واعلى البرايا من إلى السنن اعتزى

واعمى البرايا من إلى البدع انتمى

ومن ترك الأثار ضلل سعيه

وهل يترك الآثار من كان مسلماً

په خلكو كښې اوچت اوغوره خلك هغه دي چې د پيغمبر سنتونه ئې ځان منسوب كړي وي ٠ او په خلكو كښې ړانده هغه دي چې بدعاتو ته منسوب وي (مبتدعين وي) -

يو بل شاعر وائي :

لا ترغبن عن الحديث وأهله فالرأى ليل والحديث نهار

" د حديثو او اهل حديثو نه مخ مه اړوه ځكه چې رايه شپه او حديث ورځ ده "

يعنې حديث داسې پاكه او روښانه لار ده لكه چې ورځ رڼا ده ٠ او د حديثو مقابله كښې د بل چا خبره او رايه داسې تياره او توره ده لكه شپه چې توره ده.

الله تعالى مونږ پدى مامور كړي يو چې د وحى تابعدارى وكړو او هغه خلك چې د وحى تابعدارى كوي هغوى به په دنيا كښې د ضلالت او بې لارى كېدو څخه بچ وي او په آخرت كښې بد شقاوت او بدبختى څخه نجات ومومي او هيڅ وېره او غم به پرې نه وي. الله تعالى فرمائى :

"فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنْ تَبِعَ هُدَايَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ" . البقره ۳۸

"که تاسو ته زما له لوري هدايت راغي نو چا چې زما د هدايت تابعداري وکړه په هغوی به نه وېره وي او نه به غمجن وي" .

او بل ځای کښی الله تعالیٰ فرمائي :

"فإما يأتينكم مني هدی فمن اتبع هدای فلا يضل ولا يشقی" .

"که تاسو ته زما له لوري هدايت راغی نو چا چې زما د هدايت تابعداري وکړه نو نه به ګمراه شي او نه به بدبخته شي" .

پدې دواړو آيتونو کښی الله تعالیٰ د هدايت تابعدارو ته زيری ورکړی چې د ضلالت ، شقاوت ، وېرې او غم څخه به خلاص شي ، او هدايت د وحی تابعدارۍ ته ويل کېږي او وحی عبارت د قرآن او حديث څخه دي ځکه چې الله تعالیٰ رسول الله صلی الله علیه وسلم ته فرمائي :

"قُلْ إِنَّمَا أُنْذِرُكُمْ بِالْوَحْيِ" . (الأنبياء - ٤٥)

"ورته ووايه چې زه تاسو يوازې په وحی وېروم" .

تفسير اضواء البيان د مخکښنيو دوه آيتونو په تفسير کښې داسې ليکي :

"ولاشك ان انتفاء الضلال والشقاوه والخوف والحزن عن متبعي الوحي المصرح به في القرآن لايتحقق فيمن يقلد عالماً ليس بمعصوم ، لايدري أصواب ماقلده فيه ام خطأ في حال كونه معرضاً عن التدبر في كتاب الله وسنة رسوله صلى الله عليه وسلم ولاسيما إن كان يظن أن اراء العالم الذي قلده كافية مغنية عن كتاب الله وسنة رسوله صلى الله عليه وسلم"

تفسيراضواءالبيان ص۴۸۲ ج-۷ ص۴۸۳ ج-۷

"پدې کښې شک نشته چې د وحی د تابعدارانو څخه چې کومه گمراهي شقاوت ، ویره او غم په قرآنکریم کښې نفی شوی دا دهغه چاليپاره نشی کیدای چې دیوه داسې عالم تقلید کوي چې هغه معصوم ندی او دا مقلد نپوهیږی چې په کومه مسالٌه کښې ده دچا تقلید کړیدی دا مشرئي په هغې کښې حق ته رسیدلی دی اوکه خطا شویدی په داسې حال کښې چې ده دالله تعالی دکتاب او دهغه درسول د سنتو څخه اعراض کړیدی ، خصوصاً هغه وخت چې دا مقلد گمان کوي چې ده دچا تقلید کړیدی ده ته دهغه رأيې بس دي او دالله تعالی کتاب او دهغه درسول سنت ته څه ضرورت نه پاتې کیږي."

نومونږ همدا وایو چې ای خلکو راځئ دوحی تابعداري

وکړو ځکه چې دوحی نه غیر بل هیڅ شی کینې هدایت نشته او وحی کینی فقط دوه شیان دی چې یو قرآن دی او بل نبوی احادیث دي ځکه چې د نبی کریم صلی الله علیه وسلم د وفات نه وروسته وحی بنده شو یده او دهغه نه وروسته په امت کښې هېڅوک نه وحی نده شوی او نه به وروسته وشي ، هر کله چې وحی نه راځی نو په امت کښې داسی معصوم څوک نشته چې دهغه ټولې خبرې دی صحیح او حق ته رسیدلی وي بلکې د امت هرڅوک به کله خطا کېږي او په خطا به مأجور وی او کله به حق ته رسېږي لکن مونږ باندې دچا اقوالو پسی تلل لازم ندي بلکې ناروا دي . نو په همدې ګناه مونږ باندې علماء سوء او باطل پرست خلک دول دول نومونه ږدي او غواړي چې خلک د حق د قبول نه منع کړي .

نو ځکه امام ابن قیم وائي :

اسماء سمیتم بها اهل الحدیث ... وناصري القرآن والإیمان
سمیتموهم انتم وشیوخکم ... بهتانا بها من غیر ما سلطان
وجعلتموها سبة لتنفروا ... عنهم کفعل الساحر الشیطان
ما ذنبهم والله إلا أنهم ... اخذوا بوحی الله والفرقان
وابوا بأن یتحیزوا لمقالة ... غیر الحدیث ومقتضی القرآن
وابوا یدینوا بالذی دنتم به ... من هذه الآراء والهذیان

القصيدة النونية

هسې نوموړ دي چې تاسو په اهل حديثو اود قرآن او ايمان په امداديانو ايبنې دي تاسو اوستاسې مشرانو پرې بې دليله په تهمت دانوموړ ايښي دي ، اوبيا مودا نومونه کنځل ګرځولي دي اوداددې لپاره چې خلک پرې متنفر کړئ ستاسو داکار دجوګي ساحر اوشيطان په څېر دی ، والله چې داهل حديثو بله ګناه نشته مګر داچې هغوی د الله وحی او قرآن اخيستی دی او ددی نه انکار کوي چې دقرآن دمقتضی اودحديثونه غير دبل چا خبري ومنی ، اوهغوی ددغه دين چې تاسو ئې کوئ چې هغه دخلکو رأی او باطلې خبری دي دهغه انکار کوي .

نوموړ يواځې اويواځې خلکو ته داوايو چې د الله تعالی کتاب ومنئ اود الله تعالی د رسول محمد صلی الله عليه وسلم احاديث ومنئ اوداخبره د اسلام د دښمنانو باندې ډېره بده لګېږي نوبيا ورسره څه دليل نوي نوکله وائې چې دا وهابيان دي اوکله وائي چې دا مذهب نه مني اوکله څه اوکله څه وائي او پدې نومونو غواړي چې خلک له حق څخه بند کړي اود صحيحې عقيدې او صحيح دين څخه ئې متنفر کړي ، موږ وايو چې موږ مؤمنان او مسلمانان يو يواځې قرآن اوحديث

متو اود قرآن اوحديثو خلاف خبره چې دهرچا وي مونږ يې منلو ته بتيار نه يو نوكه دغه رنګه خلكو ته تاسې وهابيان وائې نو وهاب دالله نوم دى او مونږ دالله بندګان يو نو مونږ بيا وهابيان يو لكه چې يو شاعر وائي :

إن كان تابع احمد متوهباً فأنا المقر بأ سنى وهّابي
انفى الشريك عن الإله فليس لي رب سوى المتفرد الوهاب
لا قبة ترجى ولا وثن ولا قبرله سبب من الأسباب
كلا ولا حجر ولا شجر ولا عين ولا نصب من الانصاب
ايضا ولست معلقا لتميمة اوحلقة اودعة او ناب
لرجاء نفع اولدفع بلية الله ينفعني ويدفع ما بي
والإبتداع وكل امرمحدث في الدين ينكره اولوا الالباب
أرجو بأني لا أقاربه ولا أرضاه ديناً وهوغيرصواب

ترجمه : كه دمحمد صلى الله عليه وسلم تابعدار وهابى وي نو زه پدې اقرار كوم چې زه وهابي يم زه دالله تعالى نه شريك نفي كوم نو ديواځې وهاب رب نه سوا زما بل رب نشته نه دكومى ګومبزى نه اميد كيداى شي او نه دكومى دركاه نه اونه كوم قبر د اسبابو څخه ورته سبب جوړيداى شي . همدارنګه نه دكومې تيكى نه اونه دكومى ونې نه اونه دكومى چينې نه اويا بلې دركاه نه دفايدې اميد كيداى شي

همدارنګه نه زه تعویذ ترم او نه کوم بند ترم او نه څه غابن غاړه کښې اچوم دی لپاره چې کوندی څه فائده به راته ورسوي او یا به راڅخه څه مصیبت لیرې کړي ، بلکې یواځې الله ماته نفع رسوي او ما څخه تکلیف لیري کوي ، هر نوی کار نه او په دین کښې له بدعت نه د عقل خاوندان انکار کوي زه امیدلرم چې داسې بدعانو ته به نه ز ه نږدې شم او نه به ورته دین ووایم ځکه چې دا کارونه حق ندي بلکې باطل دي

ابو بکر بن عیاش وایي :

" اهل الحدیث فی کل زمان کأهل الاسلام مع اهل الادیان ،

المیزان الکبری للشعرانی ص ۵۷ ج - ۱ .

اهل حدیث په هره زمانه کښې داسې دی لکه اهل اسلام چې د نورو ادیانو تابعدارو سره فرق لری "

امام شافعی وایي :

" اهل الحدیث فی کل زمان کالصحابة فی زمانهم "

المیزان الکبری للشعرانی ص ۸ ج - ۱ .

اهل حدیث په هره زمانه کښې داسې دی لکه صحابه چې په خپله زمانه کښې وو ".

د اختلاف په وخت کښې

د حل لاره

هرکله چې د مؤمنانو ترمنځ کښې اختلاف پيدا شي نو د حل لاره يې داده چې په قرآن او حديثو به فيصله کوي.

الله تعالىٰ فرمائي:

"يَا اَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا اَطِيْعُوا اللّٰهَ وَاَطِيْعُوا الرَّسُوْلَ وَاُوْلِي الْاَمْرِ مِنْكُمْ فَاِنْ تَنَازَعْتُمْ فِيْ شَيْءٍ فَرُدُّوْهُ اِلَى اللّٰهِ وَالرَّسُوْلِ اِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُوْنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ ذٰلِكَ خَيْرٌ وَّاَحْسَنُ تَأْوِيْلاً".

(النسا - ۵۹)

"اى مؤمنانو! د الله ومنئ او د الله د رسول ومنئ - او د اميرانو چې ستاسو نه وي، که ستاسو په څه شي کښې اختلاف پيدا شو نو هغې رجوع الله او د هغه رسول ته وکړئ که تاسي په الله او د قيامت په ورځ ايمان لرئ، دا تاسو لپاره ښه او ډېره غوره ده د عاقبت په نسبت".

الله تعالىٰ فرمائي چې که تاسو په الله او د قيامت په ورځ

ایمان لري نو داختلاف په وخت کښې الله او دهغه رسول یعني دالله کتاب او نبوي احادیثو ته رجوع وکړئ که په رښتیا مونږ دالله کتاب او د هغه د رسول سنت ومنو هیڅکله به زمونږ ترمنځ اختلاف پاتي نشي، اختلاف د صحابه ؤ ترمنځ هم پیښیږي، لکن کله به چې هغوی ته د الله تعالی دکتاب او د رسول الله صلی الله علیه وسلم د سنتو څخه دلیل وویل شو هغوي به دخپلو او یاد بل چا رایواو اقوالو پسی نه تلل بلکې د دلیل تابعداری به ئې کوله لکه د مثال په توګه ؛

کله چې رسول الله صلی الله علیه وسلم وفات شو نو اوله خبره دا وه چې عمر رضی الله عنه وویل دا به څوک نه وائي چې رسول الله صلی الله علیه وسلم وفات شو لکه چې دا واقعه محدثین او مؤرخین داسې را نقلوی :

"عن ابی هریرة قال : لما توفی رسول الله صلی الله علیه وسلم قام عمربن الخطاب فقال ان رجالاً من المنافقین یزعمون أن رسول الله صلی الله علیه وسلم قد توفی وأن رسول الله صلی الله علیه وسلم والله ما مات ولکنه ذهب إلی ربه کما ذهب موسی بن عمران فقد غاب عن قومه اربعین لیلة ثم رجع إلیهم بعد أن قیل قد مات ووالله لیرجعن رسول الله صلی الله علیه وسلم

كما رجع موسى فليقطعن ايدى رجال وأرجلهم زعموا أن رسول الله صلى الله عليه وسلم مات .

السيرة النبوية لابن هشام ص۳۰۵ ج-٤

" ابو هريرة رضي الله عنه وائي چي كله رسول الله صلى الله عليه وسلم وفات شونو حضرت عمر رضي الله عنه ودربد ه او وئي ويل : ځيني منافقان داګومان کوي چي رسول الله صلى الله عليه وسلم وفات شو حال داچي په الله قسم دى چي رسول الله صلى الله عليه وسلم وفات شوى ندى لكن هغه خپل رب ته تللى دى لكه څنګه چي موسى بن عمران عليه السلام تللي ؤ هغه دخپل قوم څخه خلوېښت (٤٠) شپي غائب ؤ او بيا ورته راوابس شو ، او په الله قسم دى چي رسول الله صلى الله عليه وسلم به بيا داسى بېرته راځي لكه څنګه چي موسى عليه السلام راغلى ؤ نو د هغو خلكو خپي او لاسونه به غوځ كړي چي وائي : رسول الله وفات شويدى " .

لكن حضرت ابوبكر رضي الله عنه چي كله خبر شو نو د رسول الله صلى الله عليه وسلم دليدلو لپاره د عائشي رضي الله عنها كورته ننوت او كله ئي چي وليد چي هغه وفات شوى . . . . . نو بيا راووت او حضرت عمر رضي الله عنه ته ئي وويل : چپ شه : هغه چپ نشو بيا ابو بكر رضي الله عنه خلكو ته مخ كړ

اوحمد وثنائي ورويله بيائي وويل :

" ياايها الناس إنه من كان يعبد محمداً فإن محمداً قد مات ومن كان يعبد الله فإن الله حي لايموت " .

" اى خلكوكه چاد محمد صلى الله عليه وسلم عبادت کاوه‌نو محمد صلى الله عليه وسلم وفات شو اوکه چاد الله عبادت کاوه‌نو الله ژوندی دی اونه مړکيږي " .

بيائي دا آيت ولوست :

" ومامحمد إلا رسول قد خلت من قبله الرسل أفإن مات اوقتل انقلبتم على اعقابكم ومن ينقلب على عقبيه فلن يضروا الله شيئا وسيجزى الله الشاکرين " . آل عمران - ١٤٤

" محمد ندی مگر رسول دی لده نه مخکښی رسولان تیرشویدي . اياکه مړشو اوياووژل شو نوتاسو به وروسته گرځئ ؟ اوڅوک چي وروسته وگرځيږي (مرتد شو) نو هيڅکله الله ته ضرر نشي رسولي اوزر دی چي الله به شکر کوونکو ته بدله ورکړي "

نوکله چي عمر رضي الله عنه دا آيت واورېدو نو حيران شواوپه ځمکي را پرېوته او ويي ويل :

" عرفت أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قد مات " .

"زه پدې پوه شوم چې رسول الله صلى الله عليه وسلم وفات شويدی".

عمر رضى الله عنه چې کله آيت وا وريد سو سمدستي د خپلې رائې او قول څخه وګرځيد او دليل ته تسليم شو او د او سنيو رندو مقلدينو غوندې ېې ونه ويل چې ددی مطلب دادی او يا هغه دی، هيڅ تأويل او تحريف يې پکښې ونکړ بلکې خپله خبره يې پرېښوده.

همدارنګه بل خلاف د صحابه ؤ منځ کښې دا را پيدا شو چې رسول الله صلى الله عليه وسلم چېرته ښخ کړو، ځينو ويل چې مسجد کښې يې ښخوو او ځينو ويل چې خپلو اصحابو سره يې ښخوو، ابوبکر رضى الله عنه وويل:

"إنى سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: ماقبض نبي إلا دفن حيث يقبض".

السيرة النبوية لابن هشام ٣١٤ / ج ٤

"ما رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه اوريدلي دي چې: هر نبي چې مړ شويدی نو هغه ځای کښې ښخ شوی کوم ځای کښې چې د هغه روح قبض شي".

نو کله چې حديث بيان شو او دليل پيدا شو تول له خپلې رائې څخه وګرځيدل او حديث يې ومانه.

د الله تعالی او د هغه د رسول صلی الله علیه وسلم د حکم مقابل کښي د رايي منل ګمراهي ده

الله تعالی فرمايي:

«وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُبِينًا»

(الاحزاب - ۳۶)

«او هيڅ يوه مؤمن سړي او مؤمني ښځي ته دا روا نده چي کله الله او د هغه رسول فيصله وکړي نو هغوی ته دي د خپله ځانه څه اختيار وي او هغه چا چي د الله او د هغه د رسول نافرماني وکړه نو بې شکه ګمراه شو په ښکاره ګمراهي سره».

نو د قرآن او نبوی احاديثو په مقابل کښي بيا د مؤمنانو دا اختيار نشته چي خپله او يا د بل قول او خوښه وړاندي کړي بلکي که دا کار چا وکړ هغه به لوی بد بخته او

اوګمراه وي .

همدا رنګه عوف بن مالك الأشجعي وائي :

« قال رسول الله صلى الله عليه وسلم تفترق امتي على بضع وسبعين فرقة اعظمها فتنة قوم يقيسون الدين برأيهم يحرمون به ما احل الله ويحلون به ما حرم الله »

اعلام الموقعين ص ۵۳ ج ۱

« رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دى : زما امت به په څه دپاسه اويا (۷۰) دلو وويشل شي ، په ټولوكښي دلوى فتني والا به هغه قوم وي چي دين په خپله رايه قياسوي د الله حلال به پري حراموي او الله چي څه حرام كړي هغه به حلالوي » .

رسول الله صلى الله عليه وسلم مخبر صادق دى رښتيا هم هغه څوك چي دخپلې رائې اوخواهش پسې تللى دي د ېر حرام ئې حلال كړيدى او د ېر حلال ئې حرام كړيدي اودا تحريم او تحليل په حنفي فقهاؤكښي د ېر زيات دى هرڅه كښي ئې له ځانه تقسيم كړېدى چي داحلال دي اوداحرام دي اودا مكروه دى ، دا فرض دى اودا سنت دي ، دا مستحب دى اودا مباح دي ، حال داچي اكثره داسي وي چي هيڅ دليل پرې نوي .

مالك بن مغول وائي چې ما تهٔ شعبي ووئيل:

«ما حدثوك هؤلاء عن رسول الله صلى الله عليه وسلم فخذ به وما قالوا برأيهم فألقه في الحش».

رواه الدارمي

• دغه خلك كه تاته د رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه حديث بيان كړي نو وائي خله اوكه په خپله رايه ئي ووبل نو د قضاء حاجت په ځاى (بيت الخلاء) كښې ئي وغورځوه».

ابوبكر رضي الله عنه وائي:

«اي أرض تقلني وأي سماء تظلني إن قلت في آية من كتاب الله برأيي او بما لا أعلم».

اعلام الموقعين ص٥٣ ج١

• كومه ځمكه به ما بار كړي اوكوم اسمان به پر ما سيوري وكړي كه ما دالله د كتاب په يو آيت كښې له ځانه خبره وكړه او يا مې داسې څه ووئيل چې زه پرې نه پوهېږم».

عمر رضي الله عنه وائي:

«السنة ما سنه الله ورسوله صلى الله عليه وسلم لا تجعلوا خطأ الرأي سنة للأمة».

اعلام الموقعين ص٥٤ ج١

سنت هغه دي چي الله تعالیٰ او د هغه رسول صلی الله علیه وسلم موږ ته بیان کړیدی تاسو د نور وخلکو د رأیي خطاء د امت لپاره سنت اولاره مه جوړ وئ „.

عمر رضی الله عنه وائي:

اتقوا الرأی فی دینکم „.

اعلام الموقعین ص ٥٥ ج-١

„تاسو په خپل دین کښي له رأیي څخه ووېرېږئ „.

همدارنګه عمر بن الخطاب رضی الله عنه وویل:

„أصحاب الرأی اعداء السنن اعیتهم الأحادیث ان یحفظوها وتفلتت منهم ان یعوها، واستحیوا حین سئلوا أن یقولوا لا نعلم فعارضوا السنن برأیهم فإیاکم وإیاهم».

اعلام الموقعین ص ٥٥ ج-١.

„د رأیي خاوندان د رسول الله صلی الله علیه وسلم د سنتو دښمنان دي دوی د حدیثو یادولو ستړی کړل (یاد یې نه کړل) او دوی ونه ساتل (یاد یې نه کړل) نو ورڅخه وتښتېدل او دا ورته شرم ښکاره شو چي کله ورڅخه پوښتنه وشي او ووایي چي موږ نه پوهېږو، نو پخپله رأیه یې د سنتو خلاف وکړل نو تاسو دغسي خلکو څخه ځان وساتئ»

رښتيا هم مونږ چې په اوسني عصر کښې ګورو هغه علماء چې دخپل خواهش او د رأيې تابعدار دي داوړ تر شرم اوعار ښکاري چې کله ورته پوښتنه وشي او دوی ووايي چې مونږ نه پوهيږو نو بې علمه فتوی یې خلکو ته ورکړي او زيات خلك یې د الله تعالی د رالېږلي اوغوره شوی دين څخه بل لوري ته روان کړل اوس ورته دا عار ښکاري چې دحق تابعداري وکړي او د صحيح حديث لپاره خپله خبره پريږدي نو دين څخه یې داسې يو شی جوړ کړي چې دخپلې غوښتنې اوخپل خواهش تابع یې کړ فضلوا وأضلوا خپله هم ګمراهان شو او نور خلك یې هم بې لارې کړل.

هدارنګه عبد الله بن مسعود رضي الله عنه وويل:

تاسو باندې به ورستې کلونه د مخکنيو نه ډېر بد تر راځي بيا يې وويل چې ستاسو غوره خلك او علماء به له منځه لاړ شي (وفات به شي) بيا یې وويل:

«ثم يحدث قوماً يقيسون الأمور برأيهم فيهدم الإسلام» اعلام الموقعين ص ٥٧ ج ١

«بيا به داسې خلك پيدا شي چې ټول د دين کارونه به په خپله رايه قياسوی او اسلام به نړوي».

علی رضی الله عنه وائي :

«لوكان الدين بالرأی لكان اسفل الخف اولی بالمسح من اعلاه وقد رأيت رسول الله صلی الله علیه وسلّم يمسح علی ظاهر خفيه»

رواه ابو داود .

«كه دين په رايه او خپله خوښه وای نو د موزی لاندی طرف به د پاس طرف نه د ډير د مسحي وړ ؤ حال داچي ما رسول الله صلی الله عليه وسلّم ليدلای ؤ چي د موزو د پاسه طرف باندي به يي مسحه كوله».

نو علی رضی الله عنه هم په رايي رد كوی . او وائي چي كه دين په قياس او خپله خوښه وای نو زما په نزد به كار دا وه چي مسحه انسان د موزی په لاندينۍ برخه كولای او رسول الله صلی الله عليه وسلّم د موزو د پاسنۍ برخي باندي مسحه كړيده .

نو مونږ يي هم په پاسنۍ برخه كوو او خپله خوښه او قياس پرېږدو .

عبدالله بن عباس رضی الله عنه وائي :

«من قال فی القرآن برأيه فليتبوأ مقعده من النار»

اعلام الموقعين ص ۵۹ ج ۱ .

"چاچې په قرآن کښې په خپله خوښه او رأیه خبره وکړه نو ځانته دې د اور نه ځای جوړ کړي".

همدارنګه نور صحابه کرام رضوان الله علیهم هم د رأیې او قیاس رد صحوي نو مسلمانانو ته دا لازمه ده خصوصاً علماؤ ته چې کله په یوه دیني مسئله کښې ورځنه پوښتنه وشي نو که د قرآن او حدیثو نه ورته د هغه مسئلې په هکله څه معلومات وُد هغې مطابق دې جواب ورکړي او که نه ورته ودې وائي چې زه نه پوهېږم او دیوه بل عالم څخه پوښتنه وکړه ځکه چې دا عیب ندې چې یو څوک ووائي زه نه پوهېږم لکن دا یولوی عیب دې چې بې علمه فتوی ورکړي نوځان هم د هلاکت کندې ته د غورځوي او نور خلک هم ګمراه کړي.

سبحنك اللهم و بحمدك اشهد ان لا اله الا أنت استغفرك و أتوب إليك

Download From: Aghalibrary.com

اتباع الرسول ﷺ

تاليف

أبو عبدالاحد عبدالرحيم مسلم دوست

(بلغة البشتو)

هذه الطبعة
تمت بإشراف المكاتب التعاونية للدعوة والإرشاد
بالبديعة والصناعية الجديدة

اتباع الرسول صلى الله عليه وسلم

تاليف

أبو عبدالاحد عبدالرحيم مسلم دوست

(بلغة البشتو)

سنة الطبع ١٤١٩هـ

طبع على نفقة أحد المحسنين
غفر الله له ولوالديه ولجميع المسلمين

Download From: Aghalibrary.com

The Cooperative Offices for Call & Guidance at Al-Badiah & Industrial Area
Under the Supervision of the Ministry of Islamic Affairs Endowment Guidance & Propagation
P.O. Box: 24932 Riyadh 11456 - K.S.A. (Al-Badiah) Tel.: 4330888 (Four Lines)
(Industrial Area) Tel.: 4303572 - Fax: 4301122